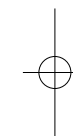
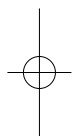
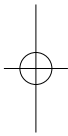
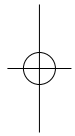


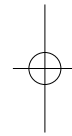
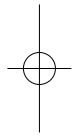
Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland





Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland

jaarverslag 2011



Amsterdam, juni 2012

Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland

Bezoekadres:

Amstel 1

1011 PN Amsterdam

Postadres:

Postbus 202

1000 AE Amsterdam

telefoon: 020 - 552 3505

fax: 020 - 624 2321

e-mail: politieklachten@bda.amsterdam.nl

www.klagenoverdepolitie.nl

vormgeving: Peter Bakker, Amsterdam

Inhoudsopgave

Doelstelling	7
1 Algemeen overzicht	8
2 De cijfers	14
2.1 Aantal klachten	14
2.2 Waarover wordt geklaagd	15
2.3 Het oordeel van de Commissie	16
2.4 Over de procedure	19
2.5 Eigen onderzoek	20
2.6 Stroomschema klachten	22
3 Inhoudelijk	23
3.1 Artikel 2 Politiewet 1993: 'gedwongen' hulpverlening	23
3.2 Geen aangifte opnemen	26
3.3 Zaakwaarneming	30
3.4 Gegevens noteren	31
3.5 Aanhouden – overbodig / te zwaar middel	31
3.6 Geweld	32
3.7 Informatieplicht	33

4	De procedure	44
4.1	Kennelijk onvoldoende belang	44
4.2	Politiegegevens	45
4.3	Risico postbezorging	47
4.4	Bevoegdheid	48
4.5	Politiestrafbeschikking en OM-strafbeschikking	52
4.6	Veelklagers	53
4.7	Registreren	54
4.8	Te late indiening van een klacht	54
4.9	Een klager reageert niet...	56
4.10	Klachtcategorieën	56
5	Contrair	57
6	De nationale politie en het klachtrecht	61
	Bijlage A:	63
	De personele bezetting	
	Bijlage B:	65
	Tabel B1 en B2	
	Bijlage C:	71
	De Klachtenregeling en toelichting	

Doelstelling

De Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland stelt zich ten doel de relatie tussen burger en politie waar mogelijk te verbeteren, de kwaliteit van het politietoetreden te verhogen, en inzicht te geven in de relatie tussen het politiekorps en de burger (artikel 2 van de Klachtenregeling politiekorps Amsterdam-Amstelland 2004). Bij klachten over het optreden van politieambtenaren kan de burger zich rechtstreeks tot de politie wenden. Als bemiddeling vervolgens niet tot tevredenheid leidt, zal de korpsbeheerder over de klacht beslissen. Daartoe adviseert de Commissie als een onafhankelijk orgaan de korpsbeheerder.

Eenzijds moet de politie, ingeval de klacht gegrond is, op haar gedrag worden aangesproken. Zo dient de klagende burger een hoger belang: de klacht kan bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het politietoetreden. Ze kan aanleiding zijn het politietoetreden te veranderen. Juist omdat de politie daadwerkelijk – dus mogelijk met geweld – de rechtsorde moet handhaven, ieders veiligheid zoveel mogelijk moet garanderen en óók nog eens hulp moet verlenen, is het van belang dat het politietoetreden aan de eisen van behoorlijkheid voldoet. Anderzijds dienen burgers er rekening mee te houden dat er misverstanden kunnen zijn. Dat kan het gevolg zijn van een verschil in informatie, zodat wat voor de burger onbegrijpelijk lijkt, voor de politie het meest geëigende handelen is. De politie kan voorts de bedoelingen van burgers niet altijd kennen. Tenslotte moet men uitgaan van reële verwachtingen over de mogelijkheden van de politie.

Het klachtrecht is er voor al deze belangen evenwichtig tegen elkaar af te wegen.

Algemeen overzicht

De Commissie hecht er belang aan verantwoording van haar werkzaamheden af te leggen. Voor een snel overzicht over de afgelopen vijf jaar zijn de volgende tabellen geëigend. Op grond van meerjarenoverzichten kan beter een trend worden afgelezen, wat op basis van een vergelijking van het verslagjaar met het jaar daarvoor onmogelijk is.

Tabel 1.1 Klachten waarvan de Commissie kennis neemt

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Ingediende klachten	528	479	570	499	547	553
Klachtonderdelen	1.064	1.040	1.183	1.006	1.037	958
Klachtonderdelen per klacht	2,02	2,17	2,08	2,02	1,90	1,73

In 2011 kwamen in totaal 528 klachten over het optreden van de politie ter kennis van de Commissie. Het gaat hierbij om schriftelijke klachten over het optreden van politieambtenaren jegens een klager. Dat aantal van 528 is 10% meer dan in 2010.

De vraag die vaak wordt gesteld, is die naar de oorzaak of oorzaken van een stijging of daling van het aantal klachten waarvan de Commissie kennis neemt. Steeds moet het antwoord zijn: dat is onbekend. Zo kan de toename in 2011 ten opzichte van 2010 immers met toeval te maken hebben, of met de wijze van registreren van klachten, of met de visie bij burgers dat klagen zin heeft. Om daarover zinvolle uitspraken te doen, zou een ingewikkeld onderzoek nodig zijn, waartoe niet alleen klagers maar ook niet-klagers uitvoerig aan het woord zouden moeten komen.

Uit het overzicht in Tabel 1.1 blijkt dat er door de jaren heen een schommelend aantal klachten wordt ingediend, tussen 479 en 570. De Commissie acht vooralsnog en zonder nader onderzoek het meest aannemelijk dat deze fluctuatie in aantallen op toeval berust.

Naast het aantal klachten is er het aantal gedragingen waarover wordt geklaagd: de klachtonderdelen. In 2011 waren dat er 1064. Dat is 2% meer dan het voorgaande jaar. Uit de laatste rij van Tabel 1.1 blijkt dat het aantal klachtonderdelen per klacht in 2011 ten opzichte van 2010 licht is afgenomen. De complexiteit lijkt zich te stabiliseren.

Tabel 1.2 Afgedane klachten

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Afgedane klachten	539	528	612	504	573	545
Door de politie bemiddeld	201 37%	237 45%	279 46%	213 42%	267 48%	246 45%
Adviezen	200 37%	195 37%	211 34%	214 42%	193 34%	209 38%
(w.v. niet in behandeling nemen)	(29)	(20)	(44)	(48)	(40)	(46)
Anders	138 26%	96 18%	122 20%	77 15%	113 20%	90 17%

Het aantal afgedane klachten varieert op een iets andere manier dan het aantal ingediende klachten. Dat heeft onder meer te maken met het gegeven dat klachten gedurende het gehele jaar worden ingediend, zodat een klacht die in november of december is ingediend, eigenlijk niet datzelfde jaar kan zijn afgerond. Dat heeft ook met de gemiddelde behandelduur te maken. Terwijl, zoals uit Tabel 1.1 bleek, het totaal aantal klachten waarvan de Commissie kennisnam, in 2011 met 10% steeg is het totaal aantal afgedane klachten met 2,1% gestegen.

Het percentage door de politie bemiddelde klachten schommelt tot 2006 rond 45% maar is de laatste drie jaren behoorlijk gedaald, ook in absolute aantallen.

De categorie ‘anders’ in Tabel 1.2 omvat klachten die – bijvoorbeeld – aan andere instanties zijn doorgestuurd of wegens samenloop met een strafrechtelijke vervolging tijdelijk niet in behandeling zijn genomen (zie verder Schema 3.1 hierna).

Het aantal door de Commissie uitgebrachte adviezen daalde in 2011 in vergelijking met 2010 met 8%. Uiteindelijk adviseert de Commissie de korpsbeheerder in 2011 in 37% van alle klachten, die de Commissie ter kennis zijn gebracht en die in het verslagjaar zijn afgerond.

Bij een deel van de klachten adviseert de Commissie een klacht niet in behandeling te nemen. De aantallen staan in Tabel 1.2 vermeld. In het algemeen nemen dergelijke adviezen iets minder tijd van het secretariaat en de Commissie. Er zijn klachten die bijvoorbeeld niet in behandeling worden genomen omdat de klager in de loop van de klachtbehandeling noodzakelijke gegevens niet verstrekt. In 2011 gaf de Commissie aanzienlijk minder vaak de korpsbeheerder een dergelijk advies: slechts 29 keer, in tegenstelling tot doorgaans een groter aantal voor 2010

Tabel 1.3 Bemiddelingen en adviezen

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Adviezen en bemiddelingen	401	432	490	427	460	455
Door de politie bemiddeld	201 50%	237 55%	279 57%	213 50%	267 58%	246 54%
Adviezen Commissie	200 49%	195 45%	211 43%	214 50%	193 42%	209 46%
(w.v.: niet in behandeling nemen)	(29)	(20)	(44)	(48)	(40)	(46)

In Tabel 1.3 is de verhouding tussen het aantal door de politie bemiddelde klachten en het aantal adviezen aangegeven. Daarbij is de categorie ‘anders’ uit Tabel 1.2 (die door de jaren heen vrij sterk fluctueert) buiten beschouwing gelaten. Na dat buiten beschouwing laten blijkt de verhouding tussen bemiddelingen en adviezen niet stabiel. Zo schommelt het percentage bemiddelingen tussen 50 en 58%. In 2011 was het 50%.

Deze daling baart enige zorgen. De Commissie heeft keer op keer tot een grotere inspanning op het gebied van bemiddeling opgeroepen. Bemiddeling wordt steeds belangrijker geacht, onder meer door de korpsleiding, de minister van Veiligheid en Justitie en de Nationale ombudsman¹. Gelet op de aanhoudende wens van klager op hoorzittingen hun zegje te kunnen doen, lijkt er een vruchtbare bodem voor bemiddelen te bestaan, hoewel bemiddeling slechts succesvol kan zijn wanneer klagers en politieambtenaren begrip voor elkaar belangrijk vinden. Het is niet onredelijk te veronderstellen dat de kosten van een bemiddelde klacht minder zijn dan een klacht die eerst door de politie en daarna door de Commissie wordt behandeld. De Commissie acht het zinvol als wordt verkend hoe de politie dan wel de Commissie aan het bemiddelen meer energie zou kunnen besteden, en vooral met een grotere welwillendheid.

Tabel 1.4 Percentages gegrond verklaarde klachten (t.o.v. aantal adviezen)

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
% gegrond verklaarde klachten	20%	23%	21%	19%	22%	16%

Uit Tabel 1.4 blijkt dat het percentage gegrond verklaarde klachten sinds 2007

¹ Zie ook A.T. Marseille, H.D. Tolsma & K.J. de Graaf, Prettig contact met de overheid Deel 3, Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2011.

tamelijk constant is. Het gaat hierbij om klachten waarin de Commissie een of meer klachtonderdelen gegrond heeft verklaard.

In 2011 heeft de korpsbeheerder 3 adviezen van de Commissie niet overgenomen.

In 2011 is, wat de doorlooptijden betreft, opnieuw aanzienlijke winst geboekt: de gemiddelde duur van de behandeling van een klacht, van het indienen van de klacht tot het advies aan de korpsbeheerder, daalde met ruim een maand ten opzichte van de doorlooptijd in 2010. De Commissie ziet dit mede als gevolg van een strakke planning van de interne processen en hoorzittingen, snellere completering van het dossier en adequater rapporteren door de politie. Het is belangrijk en verheugend dat de in 2009 ingezette verandering zich in 2011 doorzette en de Commissie hoopt dat het verder terugdringen van de duur van de klachtbehandeling mogelijk zal blijken te zijn. De inzet van alle betrokkenen is daarvoor vereist.

Tabel 1.5 Gemiddelde duur klachtbehandeling (adviezen) in dagen en weken

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Duur in dagen	186	221	256	337	299	341
Duur in weken	26,6	31,6	36,6	48,1	42,7	48,7

Het formele kader is en blijft wat betreft de termijnen krap. Volgens het eerste lid van artikel 9:11 van de Algemene wet bestuursrecht moet, indien een interne commissie met de behandeling van en advisering over de klacht is belast, een klacht in het algemeen binnen 10 weken na de ontvangst van het klaagschrift worden afgehandeld. Volgens artikel 66 van de Politiewet 1993 is de termijn voor

afhandeling van klachten over de politie veertien weken. Uit tabel 1.5 blijkt dat deze termijn nog steeds bij lange na niet wordt gehaald.

De consequentie van deze wettelijke termijnen is vanzelfsprekend niet dat de politie 10 weken de tijd zou hebben om de rapportage aan de Commissie aan te leveren, hoewel nog steeds bij een deel van de politieambtenaren het idee blijkt te leven dat de politie tijdig heeft gerapporteerd als in de meerderheid van de klachten de politie binnen 70 dagen en dus binnen 10 weken de (eerste) rapportage aan de Commissie heeft gestuurd. Dat zou immers betekenen dat de Commissie slechts 4 weken zou hebben om (indien nodig) nadere rapportages aan de politie op te vragen en van haar te ontvangen, wederhoor te verlenen, hoorzittingen te organiseren en het schrijven en vaststellen van adviezen. Dat kan onmogelijk in 4 weken. De Commissie heeft ook in haar jaarverslagen over 2009 en 2010 hieraan aandacht besteed maar acht het wederom nodig alle betrokkenen erop te wijzen dat de termijnen moeten worden bewaakt. Dat geldt ook voor de burgers die klagen: vertraging die aan hen moet worden toegeschreven, zou eigenlijk niet op het conto van de politie of de Commissie moeten komen. Dat laat echter onverlet dat politie en Commissie kennelijk een dergelijke vertraging accepteren terwijl uiteindelijk vooral de totale behandelduur telt.

Het wettelijk kader betekent louter dat als de politie zelf, en dus zonder de betrokkenheid van de Commissie, een klacht afdoet, dat in het algemeen binnen 70 dagen moet gebeuren. Als de politie niet erin slaagt een klacht zelf af te doen, is de politie onderdeel van de totale termijn van veertien weken. In die termijn van veertien weken moet ook nog eens de korpsbeheerder een beslissing nemen, wat in de regel ten minste enige weken of soms maanden vergt.

2

De cijfers

2.1 Aantal klachten

In 2011 zijn in totaal 528 schriftelijk ingediende klachten over 1064 klachtonderdelen ter kennis van de Commissie gekomen (2010: 479 over 1040 klachtonderdelen). Hieronder zijn de aantallen gedragingen per dienst en per district opgenomen. In Bijlage B zijn deze cijfers voor de districten per wijkteam uitgesplitst (Tabel B.1).

Tabel 2.1 Aantal klachtonderdelen waarover werd geklaagd per dienst en district

	2011	2010	2009	2008
Dienst Regionale recherche (incl. VP)	33	21	13	15
Dienst Executieve Ondersteuning (incl. ME)	93	96	123	77
Dienst Facilitaire Services (voorheen DMO)	-	-	4	3
Dienst Controle Infrastructuur Verkeer	32	33	37	43
Dienst Algemene Ondersteuning (incl. KL Beleidstaf)	10	3	5	11
Academie Politie Amsterdam-Amstelland	23	37	70	81
District 1, Centrum	184	245	230	196
District 2, Noord	88	97	104	59
District 3, Oost	135	143	159	136
District 4, Zuid	139	127	137	140
District 5, West	220	157	194	151
Anders:	107	81	107	94
Totaal:	1064	1040	1183	1006

De klachten werden in de meeste gevallen direct bij de Commissie (16%) of bij de politie (77%) ingediend, terwijl dit laatste percentage in 2010 74% was. De korpsbeheerder zelf ontving in 2011 3% van de klachten. Het grootste deel van de klachten (92%) werd zoals gebruikelijk door de klagers zelf ingediend (2010: 93%). In 8% van de gevallen werd een advocaat ingeschakeld (2010: 7%).

2.2 Waarover wordt geklaagd

De gedragingen waarover werd geklaagd, zijn zeer divers. In totaal worden er 53 categorieën onderscheiden. In Bijlage B is de verdeling van alle klachtonderdelen over alle categorieën opgenomen (Tabel B.2). Het gaat hier (en in Bijlage B) over de stellingen van klagers en niet om gegrond verklaarde klachten. Door de lange lijst van 53 categorieën raakt het overzicht uit beeld. Daarom is hieronder in Tabel 2.2 de 'Top-tien' opgenomen met de tien gedragingen waarover het meest werd geklaagd. In totaal vertegenwoordigt de Top-tien 65% van alle klachtonderdelen (gedragingen). Het cijfer tussen de haakjes geeft de rangorde van het jaar 2010 aan. Deze tabel bevat een goede weergave van het soort gedragingen waarover in vergelijking tot andere jaren meer of minder is geklaagd, zowel in absolute aantallen als in percentages. Op nummer 1 staat – zoals elk jaar – de categorie *uitlatingen/bejegening*. Terug in de Top-tien is de *klachtcategorie geen/onv. info aan klager*. Verdwenen uit de Top-tien is de categorie *schade aanrichten*.

Tabel 2.2

Top-tien soorten klachtonderdelen	2011		2010		2009		2008	
1. (1) uitlatingen/bejegening	215	20%	216	21%	258	22%	206	20%
2. (2) aanhouden en overbrengen	98	9%	112	11%	116	10%	109	11%
3. (4) aangifte afhandelen/weigeren	68	6%	72	7%	66	6%	65	7%
4. (3) disproportioneel optreden	60	6%	60	6%	72	6%	66	7%
5. (5) onvoldoende dienstverlening	53	5%	52	5%	63	5%	53	5%
6. (7) handboeien	47	4%	44	4%	47	4%	44	4%
7. (-) geen/onv. info aan klager	43	4%	29	3%	33	3%	30	3%
8. (8) niet optreden	41	4%	35	3%	37	3%	30	3%
9. (6) verbaliseren	34	3%	44	4%	62	5%	61	6%
10. (9) geweld	34	3%	35	3%	36	3%	16	2%

2.3 Het oordeel van de Commissie

In 2011 zijn 539 klachtzaken afgerond (2010: 528). Van deze in 2011 afgehandelde klachtzaken, die voor een deel nog in voorgaande jaren waren ingediend, heeft de Commissie 200 adviezen aan de korpsbeheerder uitgebracht (2010: 195). In 14,5% van de adviezen (29 stuks) heeft de Commissie de korpsbeheerder geadviseerd van behandeling van een klacht af te zien, vanwege de overschrijding van de jaartermijn, vanwege onvoldoende belang van een klager of vanwege de mogelijkheid voor klager in beroep te gaan of bezwaar in te dienen. In 2010 ging het om 20 adviezen. In totaal adviseerde de Commissie 171 maal inhoudelijk (zie Tabel 2.3). Een advies kan, zoals gezegd, op meer klachtonderdelen betrekking hebben. Over de 171 met inhoudelijk advies afgedane klachten heeft de Commissie 565 uitspraken gedaan. De cijfers betekenen dat gemiddeld het aantal klachtonderdelen per advies 3,3 was, terwijl dit aantal over alle in 2011 ingediende klachten 2,02 was

(zie Tabel 1.1). In Tabel 2.3 is aangegeven tot welke oordelen de Commissie daarbij is gekomen. Het percentage gegrond verklaarde klachtonderdelen is in 2011 gedaald naar 20% (2010: 23%). Ongegronde klachten kunnen worden onderverdeeld in feitelijk ongegrond en normatief ongegrond. Feitelijk ongegrond wil zeggen dat de door klager gestelde feiten niet aannemelijk zijn geworden. Normatief ongegrond wil zeggen dat een feitelijk vastgestelde gedraging niet onbehoorlijk is geweest. Het percentage normatief ongegrond verklaringen is gedaald (42%). Het percentage klachtonderdelen die feitelijk ongegrond zijn verklaard, is licht gestegen (16%). Het percentage klachtonderdelen die niet-ontvankelijk zijn verklaard, is ook licht gestegen (4%).

Tabel 2.3 Het oordeel van de Commissie over behandelde klachtonderdelen (totaal)

	2011		2010		2009		2008	
gegrond	115	20%	140	23%	113	21%	101	19%
normatief ongegrond	240	42%	266	44%	241	44%	226	43%
feitelijk ongegrond	88	16%	85	14%	83	15%	69	13%
geen oordeel	63	11%	48	8%	48	9%	58	11%
klager niet ontvankelijk	20	4%	19	3%	17	3%	25	5%
Commissie niet bevoegd	37	7%	48	8%	43	8%	42	8%
tevreden	2	0%	1	0%	0	0%	0	0%
	565		607		545		521	

Uitgesplitst naar het soort politieoptreden (de Top-tien van 2011) kwam de Commissie tot het volgende oordeel:

Tabel 2.4 Het oordeel van de Commissie over behandelde klachtonderdelen in verhouding tot de top tien over 2011

	totaal in advies	gegrond	ongegrond	geen oordeel	niet ontvankelijk	niet bevoegd	klager tevreden
uitlatingen/bejegening	100	21	54	23	2	-	-
aanhouden en overbrengen	42	2	35	2	-	3	-
aangifte afhandelen/weigeren	37	15	17	3	2	-	-
disproportioneel optreden	18	2	13	3	-	-	-
onvoldoende dienstverlening	24	3	15	6	-	-	-
handboeien	20	8	12	-	-	-	-
geen/onv. info aan klager	31	9	17	2	1	1	1
niet optreden	14	2	10	-	-	1	1
verbaliseren	18	1	3	1	12	1	-
geweld	22	5	16	1	-	-	-

De hoogste percentages gegrond verklaarde klachten hebben betrekking op *aangifte afhandelen/weigeren* (40%), *handboeien* (40%), *geen/onvoldoende informatie aan klager* (29%).

2.4 Over de procedure

Ingediende klachten

Alle 528 in 2011 ingediende klachten kunnen direct grofweg in drie categorieën van behandeling worden verdeeld:

- 1) bemiddeling;
- 2) onderzoek ten behoeve van advisering door de Commissie; en
- 3) niet behandelen (overdragen; niet bevoegd; door de korpsbeheerder – tijdelijk – buiten behandeling gesteld).

Dan blijkt dat bijna 57% van de 528 klachten direct na ontvangst met het oog op bemiddeling naar het betreffende onderdeel van de politie werden doorgeleid (2010:68%). In 20% van de binnengekomen klachten vroeg de Commissie de politie de klacht ten behoeve van advisering door de Commissie te onderzoeken (2010:23%). Ongeveer 23% van de klachten is direct door de Commissie aan andere instanties overgedragen of is, na advies van de Commissie, door de korpsbeheerder (tijdelijk) niet in behandeling genomen.

Afgedane klachten

De politie heeft 201 (37%) van het totaal aantal in 2011 afgehandelde klachten (539) door bemiddeling afgedaan (2010:45%). In 2011 werden 89 klachten (17%) wegens het uitblijven van een reactie van de klager opgelegd (2010:8%). In 2011 zijn 40 klachten (7%) opgelegd, omdat zij langer dan 1 jaar geschorst waren en de

klager de Commissie niet om verdere behandeling van zijn klacht heeft gevraagd. Daarnaast werd bijna 2% van de klachten alsnog overgedragen aan andere instanties (2010: 1%). In 6 gevallen heeft de klager de klacht ingetrokken (2010:9). De Commissie heeft uiteindelijk in 37% van het totaal aantal afgehandelde klachten een advies aan de korpsbeheerder uitgebracht (200 adviezen op de 539 zaken). In 29 gevallen betrof het een advies om een klacht niet te behandelen. In 171 gevallen ging het om inhoudelijke adviezen aan de korpsbeheerder. Dit adviseren gebeurde op verzoek van klager en omdat de bemiddeling niet tot tevredenheid van klager had geleid. Een formele behandeling van een klacht duurde in totaal, inclusief de tijd die de politie nodig had, gemiddeld 186 dagen (2010: 221). De inspanningen van de politie en de Commissie lijken opnieuw vruchten af te werpen

2.5 Eigen onderzoek

Aanvullende informatie

Tijdens de behandeling van alle 539 klachten die in 2011 zijn afgehandeld², heeft de Commissie na ontvangst van de politierapportages de politie 107 keer om een aanvullend onderzoek gevraagd, omdat zij de politierapportages onvoldoende volledig vond, of lopende de klachtbehandeling aanvullende klachtonderdelen zich presenteerden. De Commissie heeft daarnaast ten behoeve van de in 2011 afgehandelde klachten 20 keer klager om een schriftelijke aanvulling gevraagd. Naast alle verzoeken om aanvulling stelde de Commissie klager en de betrokken politieambtenaren in de gelegenheid te reageren op de verklaringen van de andere par-

² Deze klachten werden deels in voorgaande jaren ingediend

tij (wederhoor): In totaal verleende de Commissie 146 keer wederhoor aan politieambtenaren en 188 keer aan klagers. Dit leidde tot een aantal schriftelijke reacties maar ook tot (telefonische) hoorzittingen.

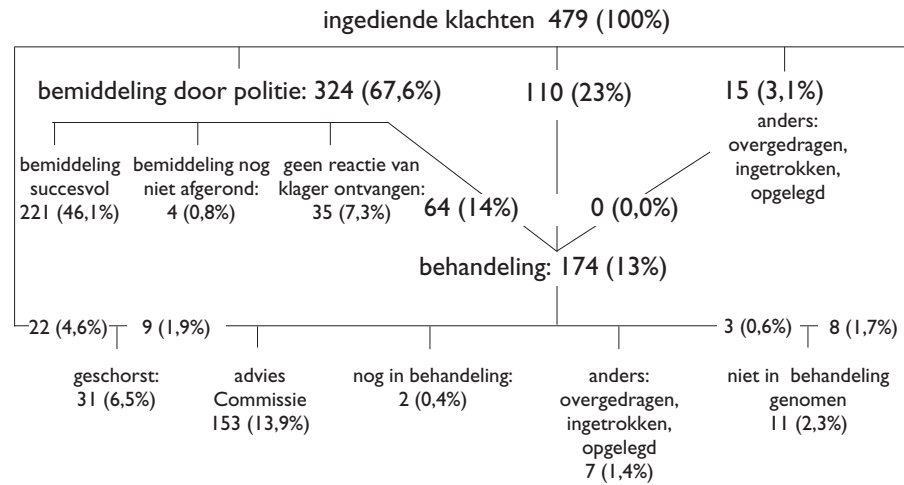
Het horen van betrokkenen

De Commissie heeft in het verslagjaar 92 keer in 81 klachtzaken gehoord (2010:110 keer in 99 klachtzaken). In 12 van de 92 gevallen werd telefonisch gehoord.

2.6 Stroomschema klachten

Ter illustratie van de bij de afhandeling van klachten gevolgde procedure volgt hier Schema 2.1. In dit schema staat de stand van zaken op 31 december 2011 weergegeven van de 479 klachten die in 2010 werden ingediend. Dit schema geeft een beeld van de wijze waarop de in 2010 ingediende klachten zijn afgedaan. Uit het schema blijkt dat bijna 68% van de klachten voor bemiddeling werd doorgezonden, maar dat 14% van de klachten na bemiddeling alsnog bij de Commissie terecht kwam.

Schema 2.1 Stroomschema klachten



3

Inhoudelijk

3.1 Artikel 2 Politiewet 1993: 'gedwongen' hulpverlening

Op de overloop horen de burens uit een woning midden in de nacht gekerm komen. Ze weten dat er een man woont en het klinkt als het gekerm van een vrouw. De politie, door de burens gebeld, probeert tevergeefs vanaf de portiek de man te bewegen de deur te openen. Dan forceert de politie de deur van de woning. In de woning treft de politie geen vrouw aan maar wel de op hoge toon kermende man. En dan?

Deze situatie wijst op 'hulpverlening aan hen die deze behoeven'. Die woorden komen uit artikel 2 van de Politiewet 1993. Die hulpverlening is een van de wettelijke taken van de politie. Wat nu als de man zijn voordeur niet wil openen? De politie mag, als het om een noodsituatie gaat, met geweld en zonder machtiging de woning betreden. Binnen treffen zij een eenzame man aan die inderdaad tamelijk hoog kermt. Er is geen vrouw aanwezig. De man ziet er beroerd uit maar hij weigert hulp.

Als de politie dan verder ingrijpt, is er sprake van 'gedwongen' hulpverlening, dat wil zeggen hulpverlening tegen de wil van de betrokkene. Soms leidt dergelijke ingrijpen tot 'aanhouden', in de zin van 'meenemen', en zelfs tot het aanleggen van handboeien. De kans bestaat dat de politie de kermende man (die geestelijk de weg wat lijkt kwijt te zijn) 'aanhoudt', hem naar het politiebureau overbrengt en hem door Vangnet & Advies van de GGD (Geneeskundige en Gezondheidsdienst) laat beoordelen, om hem eventueel aansluitend naar de Spoedeisende Psychiatrische Onderzoeks Ruimte (SPOR) over te brengen.

Voor dat ‘aanhouden’ en ‘boeien’ bestaat echter geen rechtsgrond. Zoals uit de vaste jurisprudentie van de Hoge Raad en de Nationale ombudsman blijkt, staan in artikel 2 van de Politiewet 1993 niet de bevoegdheden doch slechts de taken van de politie opgesomd. Daarmee kan artikel 2 van de Politiewet 1993 - en dus ook niet (de taak:) hulpverlening aan hen die deze behoeven – onmogelijk de basis voor een rechtmatige vrijheidsbeneming zijn. Van *aanhouden* kan dan ook geen sprake zijn, omdat aanhouden slechts is toegestaan in geval van redelijke verdenking van een strafbaar feit. Van *boeien* kan eveneens geen sprake zijn, omdat de Ambtsinstructie bepaalt dat boeien slechts is toegestaan ten behoeve van het vervoer van hen die *rechtens* van hun vrijheid zijn beroofd, wat in geval van bovenbedoeld optreden niet het geval is. Bovendien moeten er feitelijke omstandigheden zijn (die limitatief staan opgesomd in de Ambtsinstructie) die dat boeien rechtvaardigen. Dat zal meestal evenmin het geval zijn.

Maar er zijn mensen die beter niet kunnen worden achtergelaten waar en hoe zij worden aangetroffen.

Er is wel een ander wettelijke kader: de Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ). Pas als er sprake is van onmiddellijk gevaar van de betrokken burger of anderen, waarbij gevaar werkelijk gevaar moet zijn, is er reden voor een BOPZ-opname. In acute gevallen verleent de burgemeester op grond van een geneeskundige verklaring de inbewaringstelling; de rechter is het bevoegde orgaan voor alle andere varianten van BOPZ-opnames of voortgezet verblijf. De inbewaringstelling is op basis van medisch advies mogelijk als (grofweg) er een onmiddellijk dreigend gevaar moet worden weggenomen, terwijl het vermoeden bestaat dat dit gevaar door een geestesstoornis wordt veroorzaakt. Juist die handtekening van de burgemeester is bedoeld om niet te gemakkelijk tot gedwongen opname over te gaan. Die handtekening maakt dat het een officieel

bestuursoptreden is hoewel er geen rechtsmiddelen anders dan een beroep op de voorzieningenrechter (kort geding) openstaan. Dat de burgemeester die machtiging moet ondertekenen, wijst erop dat de vrijheidsbeneming van waarborgen moet worden voorzien en niet aan de individuele politieambtenaar mag worden overgelaten. Dat is een van de grote verworvenheden van de rechtsstaat.

De Commissie erkent dat er noodsituaties bestaan die de gedwongen passiviteit, ook van de politie, doorbreken. Noodsituaties zijn echter per definitie exceptioneel. Zou dit niet het geval zijn, dan is er sprake van een zekere regelmatigheid waarvoor andere beleidsinstrumenten bestaan (zoals een aanwijzingsbesluit in het licht van het tweede lid van artikel 2.17 van de Algemene plaatselijke verordening Amsterdam in geval van duurzaam dreigende ordeverstoringen).

Juist in verband met nijpende situaties die min of meer geregeld voorkomen, heeft de Commissie brieven aan de betrokken ministeries geschreven waarin de Commissie erop heeft aangedrongen dat er een regeling voor dit niet strafrechtelijke ingrijpen komt. Wellicht en hopelijk mede door deze brieven is een wetswijziging aanstaande waardoor aan de Politiewet artikel 8b en aan de BOPZ een artikel 19a al worden toegevoegd, waarin in elk geval gedeeltelijk voor deze moeizame situaties een oplossing wordt aangedragen. De Commissie bepleit overigens desondanks terughoudendheid, omdat rechtmatige vrijheidsbeneming een ultimatum remedium, en dus het uiterste middel moet blijven.

Het optreden in noodsituaties dient echter aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit te voldoen. In de regel, zo blijkt uit de jarenlange ervaringen in het klachtrecht, zijn er andere middelen voor de politie dan het meenemen van een burger ter presentatie in het dagverblijf op het politiebureau aan bijvoorbeeld Vangnet & Advies. Daarbij is te denken aan het bij de burger thuis blijven en medewerkers van Vangnet & Advies naar dat huisadres te laten komen. Bij nood-

situaties die de vrijheidsberoving rechtvaardigen, kan het niet om louter verbaal geweld (lees: schreeuwen en schelden) gaan. Het moet bovendien om waarlijk exceptionele situaties gaan, niet voor de desbetreffende burger maar voor de politie.

Dat het 'meenemen' vanuit het oogpunt van de politie en GGD/GGZ efficiënt is en onder omstandigheden de veiligheid en hygiëne dient, doet aan het bovenstaande niet af.

3.2 Geen aangifte opnemen

Klager mocht van de beheerder van een tennisbaan zijn partijtje niet uitspelen. Nadat de beheerder klager meerdere malen tevergeefs had verzocht de baan te verlaten, heeft de beheerder een stoot of duw met zijn elleboog op de borst van klager gegeven die daarop de politie belde. Twee politieambtenaren waren snel ter plaatse. Klager wilde aangifte van mishandeling doen. Aangezien klager op de vraag van de politieambtenaren in het park of hij pijn of letsel had, een ontkennend antwoord gaf, weigerden zij de aangifte op te nemen. (11020)

Ingevolge artikel 163, vijfde lid, van het Wetboek van Strafvordering (Sv) heeft ieder die kennis van een strafbaar feit draagt, de bevoegdheid daarvan aangifte te doen. Die bevoegdheid houdt een dienovereenkomstige aanspraak in, namelijk dat de aangifte wordt opgenomen. Zo bevat artikel 163 Sv de verplichting voor opsporingsambtenaren om een aangifte van een strafbaar feit op te nemen. De plicht tot het opnemen van een aangifte staat los van de vraag of aan die aangifte verder vervolg zal worden gegeven. De grond voor deze bepaling is dat niet de

politie maar de officier van justitie bepaalt of van een strafbaar feit sprake is, nader onderzoek geboden is en het tot vervolging moet komen. (10999)

Wanneer een burger bij de politie aangifte wil doen, behoort de politie in beginsel deze aangifte op dat moment op te nemen. Indien de feitelijke mogelijkheid daartoe op dat moment, objectief bezien, ontbreekt, dient degene die aangifte wenst te doen daartoe zo spoedig mogelijk alsnog de gelegenheid te krijgen. Er kunnen, met andere woorden, omstandigheden zijn waaronder een aangifte niet onmiddellijk behoeft te worden opgenomen en van een aangever mag worden gevraagd op een later tijdstip terug te keren of om een afspraak te maken. (10390) Te denken is aan drukte 's nachts op een politiebureau in het uitgaansgebied, het ontbreken van een politieambtenaar die voldoende tijd heeft, eerdere betrokkenheid in negatieve zin van de als enige aanwezige politieambtenaar bij klager (10879) en dronkenschap van de burger die aangifte wil doen.

In een andere klacht verklaarde de politie dat klager met een zeer warrig verhaal aan de balie kwam. Zowel de politieambtenaar aan de balie als de chef van dienst begreep het verhaal van klager niet: klager vertelde in sneltreinvaart een zeer onsamenhangend verhaal over verduistering van geld door een bewindvoerder, over een kantonrechter die nog spullen van klager bezat en over onjuistheden en misleiding door verscheidene officieren van justitie. Door de snelheid van spreken en het warrige verhaal was er volgens de politieambtenaren geen touw aan vast te knopen. De Commissie nam aan dat de gesteldheid van klager die avond niet toeliet direct aangifte op te nemen maar dat de genoemde termen zoals 'verduistering' een strafbaar feit konden impliceren. Klager werd niet aangeboden later alsnog aangifte te kunnen doen. Alles bezien oordeelde de Commissie het niet opnemen van een aangifte van klager als niet behoorlijk. De Commissie heeft bij dit oordeel overwogen dat een burger zo verward kan zijn, dat het opnemen van een

aangifte, zoals hierboven bedoeld, feitelijk niet mogelijk is. Dat sluit echter niet uit dat in een dergelijk geval kan worden geprobeerd een afspraak voor een volgende dag te maken. Immers, als ‘verwarde burgers’ nooit aangifte zouden kunnen doen, maakt hen dat, kwetsbaar als zij reeds zijn, ook nog eens machteloos en vogelvrij. (10999)

Bij een andere klacht moest er na twee weigeringen van de politie een advocaat aan te pas komen voordat de aangifte werd opgenomen. Dat optreden van de politie was niet behoorlijk. (10390)

De Commissie vindt het in de regel niet behoorlijk wanneer de politie weigert een aangifte op te nemen omdat er van een ‘twee tegen één’ situatie sprake zou zijn, omdat de bewijsrechtelijke positie van de ‘tegenpartij’ veel sterker zou zijn. Dat is echter geen grond om zonder verder onderzoek met recht en rede te kunnen concluderen dat er onmogelijk van een strafbaar feit sprake kan zijn geweest. (10841)

Het besluit om geen aangifte op te nemen kan ook het gevolg van een geheel andere overweging zijn, wat dikwijls in geval van burenruzies of relationele problemen speelt: een aangifte lokt de volgende aangifte uit en de problematische relatie zal verder escaleren. (10626, 10698, 11043) Het is begrijpelijk en daarom niet onbehoorlijk om in een dergelijke situatie het doen van aangifte te ontmoedigen. (10698) Daarbij hoort echter een waarschuwing: voorwaarde is wel dat de politie dan ook werkelijk tracht de-escalerend op te treden en niet zijn handen van de burgers aftrekt. Bovendien moet de politie een open oog houden dat soms het opnemen van een aangifte nodig is als pogingen tot de-escalatie op niets zijn uitgelopen.

Een uitzondering op de plicht een aangifte op te nemen kan alleen worden aangenomen in het geval dat al op voorhand, zonder enig verder onderzoek, en

zonder de minste twijfel, kan worden vastgesteld dat de gedraging of gebeurtenis die ter kennis van de politie wordt gebracht niet is te kwalificeren als een strafbaar feit. Wanneer de politie die opvatting heeft, behoort zij in beginsel de ruimte te hebben om daarvan blijk te geven. Te allen tijde moet zij echter voorkomen dat in zo'n geval haar opvatting de inzet wordt van een discussie met de persoon die aangifte wenst te doen. Dat is ook in het belang van de geloofwaardigheid van de politie. (10757, 10847)

In het kadertje is te lezen dat klager, na een uitdrukkelijke vraag daartoe, verklaarde geen pijn of letsel te hebben ondervonden.³ Zonder pijn of letsel kan er geen sprake van het strafbare feit 'mishandeling' zijn. In een dergelijk geval kan de politie terecht weigeren de aangifte op te nemen. (11020)

Twijfel bij de betrokken politieambtenaar over de vraag of al dan niet sprake is van een strafbaar feit en twijfel of hetgeen wordt aangegeven, werkelijk heeft plaatsgevonden, mag er niet aan in de weg staan dat hij gevolg geeft aan zijn wettelijke plicht tot het opnemen van een aangifte. Dat partijen een civielrechtelijk geschil hebben, betekent niet dat er niet tevens van een strafbaar feit sprake zou kunnen zijn, zoals vele strafbare feiten en zeker de strafbare feiten met een slachtoffer – bijvoorbeeld verduistering – ook een civielrechtelijke component hebben. (10509, 10661, 10813)

Het is aan de verbaliserende politieambtenaar te bepalen wat in de aangifte wordt opgenomen, zolang het een zakelijke weergave is van hetgeen de aangever verklaarde. Het opsporingsbelang valt echter niet altijd samen met het belang dat aangever aan feiten en omstandigheden hecht. De politie doet er goed aan eventuele wijzigingsvoorstellen in de aangifte op te nemen maar dat kent een grens. (10933)

³ Een derde, in de praktijk nauwelijks voorkomende grond is 'benadeling van de gezondheid'.

3.3 Zaakwaarneming

"Hé, waar is m'n geld?" vroeg de man toen hij in het ziekenhuis bijkwam.

In 2011 speelde een klacht die mogelijk grote gevolgen voor de praktijk van de politie kan hebben. (10188) Stel, iets vereenvoudigd: een man wordt op straat onwel, de politie komt erbij en belt een ambulance. Intussen vindt de politie een grote som gelds (of waardevolle goederen) bij deze man. De politie heeft op dat moment waarschijnlijk de handen vol: de man verzorgen tot de ambulance komt, nieuwsgierige burgers op een afstand houden, het leven op de openbare weg in goede banen leiden. De politie geeft het geld van de man aan de ambulancemedewerkers mee. Wat nu als achteraf de man klaagt dat geld is verdwenen? De Commissie adviseerde de korpsbeheerder dat de politie in zo'n situatie dat grote bedrag geld niet zomaar aan de ambulancemedewerkers mag meegeven. De politie is als 'zaakwaarnemer' begonnen op te treden en moet, overmacht daargelaten, daarmee doorgaan. In het concrete geval betekent dit: op straat of op het bureau met twee politieambtenaren het geld tellen en in een waardezak opbergen. De korpsbeheerder nam dit advies over.

3.4 Gegevens noteren

Wie waren die anderen dan?

Incidenten op straat, waarbij verschillende personen betrokken zijn, moet de politie goed afhandelen. Om tal van redenen kan de politie niet volstaan om de persoonsgegevens van slechts één persoon te noteren, nu die andere personen of wel als getuige van belang kunnen zijn, of wel als ‘tegenpartij’ in strafrechtelijke of civielrechtelijke zin. Als de politie maar van één van de betrokkenen persoonsgegevens noteert, kan deze persoon voor nauwelijks oplosbare problemen komen te staan, bijvoorbeeld als deze persoon aangifte wil doen of een civielrechtelijke procedure in verband met schade wil starten. Ook de Nationale ombudsman heeft beslist dat het niet behoorlijk is als de politie wel gegevens van een van de betrokkenen noteert, maar niet van de ‘tegenpartij’

3.5 Aanhouden - overbodig / te zwaar middel

De Nationale ombudsman heeft geoordeeld dat het feit dat de politie iemand als verdachte aanmerkt, geen grond is meteen tot aanhouding over te gaan. Aanhouding is immers een ingrijpend dwangmiddel dat op iemands persoonlijke levenssfeer grote inbreuk maakt.⁴ Dat geldt in elk geval als de verdachte zich heeft kunnen identificeren, voor beslag vatbare zaken in beslag zijn genomen en de aanhouding geen onderzoeksbelang dient. Voor een verhoor kan een verdachte ook naar het bureau worden ontboden. (Openbaar rapport 2011/270)

⁴ En voor alle dwangmiddelen geldt dat toepassing daarvan geen automatisme mag zijn maar dat telkens moet worden afgewogen of het middel onder de gegeven omstandigheden proportioneel en subsidiair zou zijn.

Wel merkt de Commissie op dat dit ‘ontbieden’ in de praktijk lastig is. Het ontbieden gebeurt vaak in termen van een ‘uitnodiging’. Wie vervolgens niet op het politiebureau verschijnt, neemt het risico dat de officier van justitie toestemming geeft deze persoon buiten heterdaad aan te houden. Niet zelden gebeurt dit met een groot aantal politieambtenaren in de vroege ochtend, waarbij eventueel met geweld de huisdeur wordt geforceerd. Die waarschuwing staat niet altijd in de ‘uitnodigingsbrief’.

Overigens is het wel begrijpelijk dat de politie een staandehouding meteen wil afwikkelen en daartoe een verdachte wil horen. Even begrijpelijk is als de verdachte er de voorkeur aan geeft op een moment te worden gehoord dat het hem of haar uitkomt.

3.6 Geweld

Klager, behoorlijk aangeschoten, liep geboeid in het politiebureau. Voor hem liep een politieambtenaar en achter hem een andere politieambtenaar die hem aan de boeien vasthield. De voorste hoorde klager een rochel (slijm) ophoesten, keek om en zag dat klager de rochel naar hem spuugde. De rochel kwam op zijn uniform. Daarop werd klager hardhandig naar de grond gewerkt. (10750)

De Commissie vond dat dit geweld disproportioneel was, daarom het optreden onbehoorlijk en derhalve de klacht gegrond. Er waren immers alternatieven die minder ingrijpend waren. Zo hadden de politieambtenaren klager bij zijn nek

kunnen pakken, zijn kin op zijn borst kunnen drukken, dan wel klager met dwang ertoe kunnen brengen dat hij (sterk) gebogen zou lopen. Achteraf realiseerde de politieambtenaar dat zijn kwaadheid over het spugen onder deze omstandigheden geen goede reden voor het geweld was.

Dit is een van de vele klachten over disproportioneel geweld dat de politie heeft of zou hebben toegepast. Wat opvalt, is dat sommige klagers hun eigen bijdrage aan de escalatie verzwijgen of bagatelliseren en het doen voorkomen alsof de politie (bijna) uit het niets geweld toepast. Daarvan is eigenlijk nooit sprake. Bij een 10% van alle klachten werd (ook) over disproportioneel geweld geklaagd.

3.7 Informatieplicht

Een man, in de politiecel (dagverblijf), wil zijn vriendin bellen dat het er niet in zit dat zij die avond samen uit eten gaan. Hij krijgt geen toestemming en wordt kwaad.

Gezins- en familieleden

De regels zijn vrij duidelijk wanneer men de verschillende situaties voor ogen houdt. Aan de ene kant gaat het om ingezetenen in Nederland versus niet ingezetenen, en aan de andere kant om meer- of minderjarigheid. Er zijn dus vier mogelijkheden die in artikel 27, eerste lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren (Ambtsinstructie) zijn geregeld.

Als de ingeslotene Nederlands *ingezetene* is (dus officieel in Nederland woont) en bovendien *meerderjarig* is, geldt de plicht om gezins- of familieleden te informeren slechts als de ingeslotene daarom verzoekt. In geval van *minderjarigheid*⁵ moet de politie uit eigen beweging de ouder of verzorger van de minderjarige ingeslotene zo spoedig mogelijk van de insluiting op hoogte stellen. Wanneer de minderjarige 's nacht wordt aangehouden, kan de ouder door het informeren behoorlijk schrikken, zodat de politie – voor zover redelijk – al het mogelijke moet doen om op die schrikreactie te anticiperen. (10508) Overigens heeft de ouder op dit punt dezelfde rechten als een raadsman (advocaat). Dat betekent echter niet dat de ouder recht op toegang tot de ingesloten minderjarige heeft; het is de minderjarige die het recht heeft zich door ouder te laten bezoeken.

Bij een *niet ingezetene in Nederland* die wordt ingesloten, is de eerste stap dat de politie iemand van de verblijfplaats van de ingeslotene in kennis stelt. Als dat niet mogelijk is, maakt het verschil of de ingeslotene *minderjarig* of *meerderjarig* is. In het eerste geval moet de politie altijd de ambassade of het consulaat van het land waarvan de ingeslotene ingezetene is, informeren dat deze minderjarige van zijn vrijheid is beroofd. Is de ingeslotene *meerderjarig*, dan moet de politie de ingeslotene voor de keuze stellen (wel of niet informeren) en is de keuze: informeren, dan moet de politie dat doen.⁶

Uit de Ambtsinstructie volgt dat de ingeslotene geen recht heeft zelf te bellen, anders dan met zijn advocaat. In beginsel belt de politie. Het kan zijn dat de politie de ingeslotene toestemming geeft zelf te bellen maar een plicht om daartoe toestemming te geven bestaat volgens voornoemde regeling niet.

Steeds geldt: als het onderzoek zich tegen dit informeren verzet, vervalt de

⁵ Zie ook het Jaarverslag 2010 van de Commissie van Toezicht voor de Politiecellen Amsterdam-Amstelland, pp. 21-22.

⁶ Zie de Circulaire Minister van Justitie, kenmerk 600254/97/DJl, onderwerp Consulaire Bijstand Gedetineerde Vreemdelingen van 5 februari 1997.

plicht. Dat is begrijpelijk, bijvoorbeeld in het geval de woning van de ingeslotene moet worden doorzocht en de vrees bestaat dat het informeren over de insluiting wel eens tot het verdwijnen van bewijsmiddelen zou kunnen leiden. (10076)

De Commissie kan niet anders dan deze regelgeving strikt toepassen. Als bijvoorbeeld een ingeslotene wil dat een begeleider van een begeleid woningproject wordt geïnformeerd, kan de politie een dergelijk verzoek afwijzen.⁷ (10254)

Het slachtoffer

Klager en het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam (MDRA) hebben in de periode mei 2009 tot en met maart 2011 tientallen malen vergeefs getracht om informatie over de voortgang van de aangifte in te winnen, bij het politiebureau Prinsengracht, het politiebureau Lijnbaansgracht en bij het Telefonisch Informatiepunt Slachtoffers (TIPS). (10816)

De positie van slachtoffers in het strafrecht wordt steeds sterker. In artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering is opgenomen op welke informatie het slachtoffer recht heeft. De politie doet slachtoffer schriftelijk mededeling over het afzien van opsporing of het inzenden van het proces-verbaal aan tegen een verdachte. De officier doet dit wat betreft de aanvang en de voortzetting van de vervolging, de datum en het tijdstip van de terechtzitting, en van de einduitspraak.

Deze nieuwe wetgeving geldt sinds 1 januari 2011 en de uitvoering is mede in handen van het Slachtofferloket, een samenwerkingsverband tussen politie, OM en Slachtofferhulp Nederland. De nieuwe wet is niet voor misverstand vatbaar:

⁷ Dat zou anders kunnen liggen als deze begeleider als 'huisgenoot' zou moeten worden aangemerkt

het slachtoffer dat daarom verzoekt, dient te worden geïnformeerd van het inzenden van het proces-verbaal.

De aangever

Sinds een aantal jaren kan iemand die in Amsterdam-Amstelland aangifte doet (vaak maar niet altijd het slachtoffer) aangeven of de aangever over het verloop op de hoogte wil worden gehouden. Die vraag verschijnt automatisch op het computerscherm. Op grond van de wet⁸ heeft het slachtoffer recht op informatie betreffende

- de aanvang en voortgang van het onderzoek (10595)
- een ‘politie-sepot’
- inzending van het proces-verbaal tegen de verdachte aan het Openbaar Ministerie (OM). (10518)

Er bestaat dus geen verplichting een aangever over alle stappen van het onderzoek op de hoogte te houden (10693) maar die plicht bestaat wel ten aanzien van een afloopbericht mits daarom is verzocht. (10059, 11043)

Deze verplichting is ook in de *Aanwijzing slachtofferzorg* van het College van procureurs-generaal opgenomen: de politie moet de aangever desgewenst over het verloop van de zaak informeren.⁹ Om te bepalen wat onder *verloop* moet worden verstaan, biedt het standaard proces-verbaal van aangifte van het korps Amsterdam-Amstelland enige uitkomst. Onder het kopje **Aangifte gedaan ... en nu?** wordt vermeld dat de aangever wordt geïnformeerd indien

- uit de aangifte blijkt dat geen dader kan worden opgespoord;

⁸ Zie daartoe het vierde lid van artikel 163 in samenhang met het derde lid van artikel 51a (nieuw, sinds 1 januari 2011) van het Wetboek van Strafvordering.

⁹ nr. 2004A004. Datum inwerkingtreding: 1 juni 2004.

-
- als nader onderzoek geen dader oplevert;
 - het opsporingsonderzoek een dader oplevert; en
 - het proces-verbaal naar de Officier van Justitie wordt gezonden.

Met het oog op de eerste drie hierboven genoemde situaties moet de politie een aangever informeren. Bij de laatste, het insturen, berust die plicht bij het OM. (10735)

De verplichting van de politie wordt ruimer indien de politie heeft toegezegd iemand te informeren, zoals in het geval een verdachte van bedreiging is ingesloten en de politie de ex-vriendin heeft toegezegd haar over de invrijheidstelling van de ex-vriend te berichten. Door een slordigheid heeft de politieambtenaar die de verdachte heenzond, geen acht op deze schriftelijk vastgelegde toezegging geslagen. (10877)

De politie is gehouden de aangifte ter kennis van de officier van justitie te brengen. In de praktijk komt het echter zeer regelmatig voor dat de politie (toch) zelf een aangifte oplegt/seponeert, dus zonder het doorsturen van de aangifte aan de officier van justitie en zonder overleg met de officier van justitie of een parketsecretaris. De Commissie heeft de korpsbeheerder aanbevolen structurele maatregelen te nemen om de politiepraktijk in overeenstemming met het wettelijk kader te brengen. Wanneer de politie de aangifte zelf oplegt, is het nog kwalijker als wordt verzuimd de aangever daarover te informeren en over de mogelijkheid alsnog vervolging te bewerkstelligen, terwijl intussen de opsporingsmogelijkheden verkleinen. (10673). Dat alsnog bewerkstelligen van een vervolging kan door middel van een brief aan de officier van justitie of een beklag bij het Gerechtshof op grond van artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering.

In een klacht heeft de Commissie de korpsbeheerder ambtshalve geadviseerd de aanbeveling van de Nationale ombudsman tot de zijne te maken. Het ging om

een vrouw die van mensenhandel aangifte wilde doen. Na het doen van aangifte heeft een vrouw een zeer sterke verblijfsrechtelijke status. In de praktijk wordt een vrouw aangeraden om van een bedenktijd van drie maanden gebruik te maken. In die tijd wordt soms toch nader onderzoek gedaan en kan blijken dat er geen sprake van een strafbaar feit is. Komt de vrouw tijdens of na de bedenktijd terug, dan wordt geweigerd aangifte op te nemen omdat er kennelijk en klaarblijkelijk geen strafbaar feit is gepleegd. Daarmee wordt voorkomen dat de vrouw een zeer sterke verblijfsrechtelijke status krijgt. De Nationale ombudsman achtte dit een onjuiste praktijk en heeft in het openbaar rapport 2006/279 de minister van Justitie in overweging gegeven zijn conclusie ten aanzien van de gevallen waarin de wens tot aangifte van vrouwenhandel te kennen wordt gegeven, onder de aandacht van de arrondissementsparketten te brengen. In de brief van 11 december 2006 liet het hoofd Bestuurlijke en Juridische Zaken van het College van procureurs-generaal de Nationale ombudsman weten dat de aanbeveling was opgevolgd doordat de in het rapport van de Nationale ombudsman geschetste problematiek in de brief van 28 november 2006 onder de aandacht was gebracht van de hoofden van de parketten en verscheidene dienstonderdelen van het Openbaar Ministerie, en de Rijksrecherche. De Commissie adviseerde de korpsbeheerder de plicht van de politie om in geval van mensenhandel onmiddellijk aangifte op te nemen indien de vreemdeling geen bedenktijd wenst, ook in zijn korps door te voeren. Het is niet aan de politie (of de officier van justitie) om in de Vreemdelingencirculaire en in het Wetboek van Strafvordering vastgelegde regelingen buiten toepassing te laten. (10699)

De verdachte

De Nationale ombudsman is van mening dat niet van de politie kan worden verwacht dat zij hangende het opsporingsonderzoek ongevraagd de verdachte over de voortgang van het onderzoek informeert. Als een verdachte informatie over de stand van zaken van een opsporingsonderzoek wenst, dient hij hierom zelf te zoeken. De politie is dan gehouden hierop antwoord te geven voor zover het onderzoeksbelang dat toelaat. (Openbaar rapport 2007/293)

Soms vindt de verdachte dat (op zich juiste) informatie ongeoorloofde druk oplevert. Het komt voor dat de politie een ingeslotene over de maximale en vermoedelijke periode van insluiting informeert – die van het soort strafbaar feit afhankelijk is – en bijvoorbeeld aangeeft dat een bekennende, ondertekende verklaring tot spoedige heenzending leidt. De Commissie kan zich indenken dat deze informatie op klager imponerend overkomt, maar dat is niet hetzelfde als intimidatie of ongeoorloofde druk. (10602)

De Commissie erkent dat de politie tijdens een verhoor van een verdachte druk mag uitoefenen. Het doorslaggevende criterium is of de verdachte een bekennende verklaring ‘in vrijheid’ heeft kunnen afleggen. Druk is toegestaan, binnen de grenzen van de proportionaliteit, die bijvoorbeeld bij de zogenaamde Zaanse verhoormethode werden overschreden. Daarvan, zo blijkt uit de klachten door de jaren heen, is eigenlijk nooit sprake. Maar bedenk: een verhoor is geen gesprekje tijdens een theevisite.

De advocaat

Klager gaf op het politiebureau aan dat hij zijn raadvrouw wenste te spreken. De politieambtenaar in kwestie kon geen mobiel telefoonnummer vinden en sprak de voicemail van het telefoonnummer van het advocatenkantoor in. Hij wist niet of (en wanneer) dit bericht de gekozen raadvrouw zou bereiken en of dit tijdig genoeg zou zijn.

In zo'n situatie kan de politie er veiligheidshalve voor kiezen toch maar de piketcentrale te informeren, maar een verplichting daartoe bestaat niet. De kans is groot dat dan niet de gekozen raadvrouw, maar de piketadvocaat wordt ingeschakeld. De politie is wel verplicht om de gekozen raadvrouw te informeren en dat was gebeurd door de voicemail van het kantoor in te spreken. Gebleken is dat een kantoorgenote van de raadvrouw telefonisch contact met de politie opnam. Gezien deze omstandigheden was het niet onbehoorlijk dat de politie afzag van het inschakelen van de piketcentrale. (10602)

Sommige klachten gaan erover dat de politie de ingesloten verdachte niet de mogelijkheid heeft geboden een advocaat te raadplegen. Dat recht heeft een ingeslotene. De Commissie komt doorgaans niet aan het behandelen van dergelijke klachten toe, omdat – kort gezegd – dit optreden ook in de procedure voor de strafrechter aan de orde komt en de Commissie in geval van strafrechtelijke vervolging tot het tijdelijk niet in behandeling nemen van een dergelijke klacht adviseert. Instanties moeten elkaar immers niet voor de voeten lopen en het is daarom, aldus de vaste lijn in de adviezen van de Commissie, aan de strafrechter te bepalen of er van schending van het recht op consultatie sprake is. De strafrecht-

advocaten kennen het klappen van deze zweep: zonder uitdrukkelijk afstand van het recht om een advocaat te raadplegen (consultatie) te hebben gedaan, mag de strafrechter verklaringen tijdens het verhoor gedaan niet voor bewijs bezigen.

Naar aanleiding van enige uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft het College van procureurs-generaal de *Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor* het licht doen zien.¹⁰ Samengevat luidt deze: In deze aanwijzing worden in de eerste plaats regels gegeven voor de verwezenlijking van het recht van de *aangehouden* verdachte om *voorafgaand* aan het verhoor door de politie een raadsman te raadplegen. Zowel minderjarige als meerderjarige aangehouden verdachten hebben recht op consultatiebijstand. De consultatiebijstand bestaat uit een gesprek van de verdachte met een raadsman voorafgaand aan het eerste inhoudelijke verhoor van de verdachte door de politie. Met ‘inhoudelijk verhoor’ wordt bedoeld het verhoor van een verdachte aangaande zijn betrokkenheid bij een strafbaar feit. Het gesprek van de verdachte en de raadsman vindt in de regel plaats in een persoonlijk contact op het politiebureau of het cellencomplex. Bij een categorie lichtere zaken zal in beginsel met een telefonisch gesprek kunnen worden volstaan.

Daarnaast heeft een aangehouden jeugdige verdachte tevens recht op bijstand door een raadsman of een andere vertrouwenspersoon tijdens het politieverhoor (HR 30 juni 2009, *LJN* BH3097). De politie dient de minderjarige op dit recht te wijzen. (10362)

¹⁰ Nr 2010A007. Datum inwerkingtreding: 01-04-2010, met een geldigheidsduur tot 31-03-2014. Zie deze aanwijzing voor een deel van de relevante uitspraken van het EHRM.

.. en anderen ...

Het is niet toegestaan anderen over bijvoorbeeld een aanhouding te informeren, tenzij de Wet politiegegevens of het Besluit politiegegevens dat informeren mogelijk maakt. (10933)

Toch ligt dit soms erg lastig. In 2007 kreeg het team Seksuele Kindermishandeling een zaak in behandeling waarbij klager als verdachte is aangehouden en verhoord. Er werd op de computer van de verdachte (later: klager) een aanzienlijke hoeveelheid kinderporno aangetroffen en hij bekende twee meisjes seksueel te hebben misbruikt. De klager was lid van een kerkgenootschap en verzorgde daar de kindernevendiensten. Een van de slachtoffertjes behoorde tot deze gemeente en de vrees bestond dat meer kinderen slachtoffer waren. Om de onrust binnen de kerkgemeenschap tegen te gaan werd een informatieavond gehouden. Deze avond werd geleid door de GGD, afdeling seksueel geweld. Verder waren aanwezig: de voorganger van de kerkgemeente, de GGZ hulpverlening en een politieambtenaar. Aan de bezoekers werd informatie gegeven en er was gelegenheid vragen te stellen. De politieambtenaar verklaarde tegenover de Commissie dat het onderzoek op dat moment nog in een vroeg stadium verkeerde en hij alleen summier vragen had beantwoord over hoe te handelen in het geval een kind over seksueel misbruik zou vertellen. Het was bij de aanwezigen overigens duidelijk dat de klager de verdachte was. Zelf had de politieambtenaar de naam van klager nooit genoemd of andere informatie over hem gegeven dan wel de psychische gesteldheid van klager te berde gebracht. De Commissie achtte de verklaring van de politieambtenaar aannemelijk en oordeelde dat de klacht op dit punt (feitelijk) ongegrond was. (10599)

De Commissie heeft het delen van politiegegevens eveneens in het verleden

aan de orde gesteld, met name omdat veel ruimer gegevens werden (en worden) gedeeld dan de wet toestaat. Het gaat daarbij om afspraken, die convenanten worden genoemd. Uit mededelingen van de gemeente zou het in Amsterdam-Amstelland om een 180 convenanten gaan. Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens zouden dergelijke convenanten bij het College bescherming persoonsgegevens (CBP) moeten worden aangemeld, zodat deze aan 'Brussel' kunnen worden gemeld. De reden is dat daarmee voor burgers inzichtelijk wordt wie over welke gegevens beschikt. Het is de Commissie gebleken dat dergelijke convenanten in de regel niet aan het CBP worden gemeld. Dat is zorgelijk. Politiegegevens raken doorgaans de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Burgers moeten dan de mogelijkheid hebben na te gaan wie over welke informatie beschikt. De weg via het CBP en 'Brussel' is al niet eenvoudig, maar het is beter dan het verborgen blijven van het delen van politiegegevens.

4

De procedure

4.1 Kennelijk onvoldoende belang

‘Ik wil klagen omdat ik geen aangifte kon doen.’
‘Maar dat heeft u toch vorige week al kunnen doen?’
‘Ja maar drie weken geleden mocht het niet.’

In het bestuursrecht bestaat het adagium *ni point d'intérêt, ni point d'action*. Dat betekent dat geen rechtsgeding kan worden gevoerd waartoe geen belang bestaat. Deze ongeschreven regel van procesrecht geldt voor het instellen van bezwaar en beroep. Het doel dat de belanghebbende met het instellen van het rechtsmiddel wil bereiken, moet hij ook daadwerkelijk kunnen bereiken. De onderliggende motieven zijn niet van belang; het gaat er om wat de belanghebbende beoogt met de procedure te bereiken.¹¹ Dat resultaat moet voor de indiener feitelijk betekenis hebben¹² en niet alleen hypothetische¹³.

Als (ieder) processueel belang ontbreekt, dan is het bezwaar of beroep niet-ontvankelijk.¹⁴ Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen het geval dat het processueel belang nooit aanwezig is geweest, en de situatie dat het belang gaandeweg het bezwaar of beroep is komen te vervallen. De bestuursrechter ziet ambtshalve toe op (het voortbestaan van) het procesbelang, ook ten tijde van het bezwaar.¹⁵

¹¹ ABRvS 7-8-2001, JB 2001, 250.

¹² CRvB 4-1-2006, JB 2006, 83; HR 15-12-2006, BNB 2007, 133; CRvB 29-1-2008, LJN BC3264; CRvB 21-5-2008, LJN BD3476; en CRvB 1-10-2008, LJN BF7417.

¹³ CBb 21-12-2005, AB 2006, 132.

¹⁴ ABRvS 31-5-1999, JB 1999, 166.

¹⁵ CRvB 23-1-2002, RSV 2002, 101; ABRvS 6-11-2002, JB 2003, 7; en CRvB 22-5-2007, LJN BA6855.

De Commissie hanteert in het klachtrecht dezelfde redenering. Dat betekent overigens niet dat iedere klacht die door nader optreden achterhaald is, niet voor behandeling in aanmerking komt. Daarop bestaan uitzonderingen, zoals hierboven in het kadertje aangegeven. Juist als later wel aangifte mocht worden gedaan, is de vraag terecht waarom dat dan eerder niet werd toegestaan

4.2 Politiegegevens

Jarenlang was er een probleem waar het om het kennisnemen van de politiegegevens ging. Sinds de invoering van de Wet op de Politiegegevens¹⁶ in 2007 was immers alleen bepaald dat politiegegevens verstrekt moesten worden aan de korpsbeheerders voor zover zij deze behoeven in verband met het verrichten van een onderzoek naar aanleiding van klachten, als bedoeld in artikel 64 van de Politiewet 1993 en sinds 2007 in de Wet op de Politiegegevens geregeld. Het Besluit politiegegevens maakte dat niet anders. Aan de Commissie zelf mochten geen politiegegevens worden verstrekt. De oplossing was dat de politieambtenaren geen mutaties en processen-verbaal inleverden maar zelf een rapportage ten behoeve van het onderzoek van de Commissie opstelden. In feite was dat vaak geheel of gedeeltelijk dezelfde wijn in een andere fles. En wat ernstiger was: eigenlijk waren dergelijke rapporten ook onderdeel van de politiegegevens.

Een complicerende factor was dat het doorgaans om gevoelige persoonsgegevens gaat die ook nog eens onder de werking van de Wet bescherming persoonsgegevens vallen. In langdurig overleg eiste het College bescherming persoonsge-

¹⁶ In de Wet op de politieregisters en het Besluit politieregisters die tot 2007 golden, was dit op eenzelfde wijze geregeld.

gevens dat klagers uitdrukkelijk schriftelijk toestemming zouden geven om hun gegevens in het kader van de klachtbehandeling te gebruiken. Dit was een uitzichtloze optie, omdat de Commissie dan ook aan de betrokken politieambtenaren uitdrukkelijk schriftelijk toestemming zou moeten vragen, met vermelding van de gegevens die tot de klager zouden zijn terug te voeren, waartoe dan allereerst de klager uitdrukkelijk schriftelijk toestemming zou moeten geven. Dat was, afgezien van de voorzienbare administratieve rompslomp, onhaalbaar omdat de Commissie tegelijkertijd aan zowel klager als politieambtenaar die toestemming zou moeten vragen, zonder die ander vooralsnog te mogen noemen, omdat vooralsnog diens toestemming ontbrak. Maar waarvoor wordt dan toestemming gegeven?

Dat leidde ertoe dat de Commissie erop heeft aangedrongen dat het Besluit politiegegevens in die zin zou worden aangepast dat ook het verstrekken van politiegegevens aan de Commissie zou zijn toegestaan. Bij besluit van 29 augustus 2011 werd het Besluit politiegegevens gewijzigd. Artikel 4:2, lid 1, onder u is toegevoegd en luidt sindsdien:

- i. Politiegegevens die worden verwerkt overeenkomstig de artikelen 8 en 13, eerste lid, van de wet¹⁷, kunnen, voor zover zij deze behoeven voor een goede uitvoering van hun taak, worden verstrekt aan: [...]
- u. de leden van een commissie als bedoeld in artikel 61, tweede lid, onderdeel a, van de Politiewet 1993, die zijn belast met de behandeling van, en advisering over, klachten over gedragingen van ambtenaren van politie, en de personen die zijn belast met de ondersteuning van de leden van die commissie;

¹⁷ Artikel 8 van de Wpg gaat over gegevens die worden verwerkt in het kader van de dagelijkse politietaak (zal veelal in BVH staan), artikel 13 van de Wpg gaat over politiegegevens die worden verwerkt ten behoeve van ondersteunende taken (dit zijn vaak databanken zoals HKS, Havank etc).

Daarmee kan de Commissie politiegegevens ontvangen en doorverstrekken, waarbij het aan de politie is ervoor zorg te dragen dat het onderzoeksbelang het verspreken en doorverstrekken van die gegevens niet in de weg staat. Het gaat daarbij niet alleen om gegevens van een strafrechtelijk onderzoek naar de klager/verdachte maar ook als deze gegevens op andere personen betrekking hebben.

4.3 Risico postbezorging

De Commissie verstuurt brieven niet aangetekend. Dat houdt een risico in: de brief kan niet aankomen. Voor een deel komt dit risico voor rekening van de Commissie. Klagers die stellen de brief niet te hebben ontvangen, moeten derhalve in de gelegenheid worden gesteld alsnog of te reageren op of bijvoorbeeld op een hoorzitting te verschijnen. Als klagers de brief van de Commissie klaarblijkelijk wel hebben ontvangen maar (meer dan een week) na de in die brief gestelde termijn contact opnemen, krijgt deze klager nog korte tijd om schriftelijk te reageren, mits het advies nog niet is vastgesteld. Dit kan anders liggen indien de klager niet verwijtbaar te laat van de brief kennis heeft genomen. Niet verwijtbaar is bijvoorbeeld een spoedopname in een ziekenhuis, wel verwijtbaar is het niet doorgeven van een verhuizing of vakantie.

De praktijk wijst echter uit dat klagers een enkele keer wat dubieuze redenen geven waarom zij een brief niet zouden hebben ontvangen, terwijl zij later wel reageren. Als een klager geen steekhoudende, redengevende argumenten weet te geven, is de Commissie terughoudend om aan de wens van een klager tegemoet te komen. De reden is dat een voortvarende afhandeling in het gedrang komt als niet strikt aan de termijnen wordt vastgehouden.

4.4 Bevoegdheid

Na de beslissing van de korpsbeheerder vullen de betrokken politieambtenaren een klachtenretourformulier in. Op een van die formulieren merkte een politieambtenaar op dat de Commissie wel een oordeel geeft als de politie het bevel van de officier van justitie niet opvolgt, maar zij zich niet bevoegd acht als de politie het bevel wel opvolgt. Dat is niet het geval. Het is juist dat de Commissie niet bevoegd is de beslissing van een officier van justitie te beoordelen. De Commissie kan echter wel een oordeel vellen over de manier waarop de politie dat bevel heeft uitgevoerd. Op dezelfde manier is de Commissie niet bevoegd over de beslissingen van de Driehoek en over wetten of over de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) te geven, hoewel een ambtshalve overweging over mogelijke verbeteringen niet is uitgesloten. Steeds geldt: de Commissie acht zich wel bevoegd over de manier waarop de politie een wet, de APV of de beslissing van de de driehoek of de officier van justitie uitvoert. (10840)

De korpschef: De officier van justitie had opdracht gegeven een man aan te houden. Dan heeft de Commissie over het politieoptreden niet te adviseren. (10254).

Zo ligt het niet. Stel dat de officier van justitie opdracht heeft gegeven een man aan te houden. Dan is de Commissie, zoals gezegd, niet bevoegd te adviseren over die beslissing maar wel bevoegd om de uitvoering daarvan te beoordelen. Bovendien kan de Commissie over de manier waarop de politie de officier van justitie van informatie heeft voorzien, adviseren. In een geval ging het over de manier waarop de herkenning van de dader tot stand was gekomen: de mishan-

delde politieambtenaar had diverse politiestructuren geraadpleegd maar geen ‘logboek’ van dit onderzoek bijgehouden. De kans bestond dat deze politieambtenaar in een van die systemen een foto van de verdachte was tegengekomen, zodat een latere meervoudige fotoconfrontatie (foslo) door dezelfde politieambtenaar (als slachtoffer/aangever) strafrechtelijk niet betrouwbaar zou zijn. Bij een foslo-confrontatie wordt een reeks foto’s van verschillende personen aan een slachtoffer getoond, waarbij streng de hand aan een protocol dient te worden gehouden. Door dat eigen onderzoek ontstond het risico van een vals positieve herkenning. Dat had moeten worden voorkomen. Daartoe had de officier van justitie ook kunnen beslissen maar ongewis was en bleef of de officier van justitie van de zoektocht van de mishandelde politieambtenaar op de hoogte was gebracht. (10254)

In 2011 heeft ook de principiële vraag gespeeld of de Commissie bevoegd zou zijn over het strafvorderlijke optreden van de politie te oordelen. In de parlementaire behandeling van de wijziging van de Politiewet 1993 waarbij het klachtrecht in de wet is opgenomen, wordt op die vraag antwoord gegeven. Daarin staat dat het wenselijk noch praktisch te realiseren is om de officier van justitie en de burgemeester beide met de behandeling van klachten over gedragingen van de politie te belasten. Zou die scheiding wel worden doorgevoerd, dan zou bij iedere klacht moeten worden nagegaan of de gedraging als de handhaving van de openbare orde of als strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde moest worden aangemerkt. In het eerste zou de burgemeester, en in het tweede geval de officier van justitie bevoegd zijn. Die spreiding van zeggenschap zou het voeren van een consistent beleid bij de behandeling en afdoening van klachten onmogelijk maken. Om een in de praktijk werkbare klachtenregeling te creëren is in de Politiewet 1993 vastgelegd welk bestuursorgaan steeds verantwoordelijk is voor behande-

ling van een klacht. Daarbij is voor het beheerscriterium en dus voor de korpsbeheerder gekozen. De beheerder draagt zorg voor de behandeling van de klacht terwijl de gezagsdragers in de gelegenheid worden gesteld over de afhandeling van de klacht te adviseren.¹⁸ (10636)

Het is zinvol hier op nog enkele aspecten van de bevoegdheid in te gaan.

In een voorgaand jaarverslag is het optreden van een politieambtenaar als hulpofficier van justitie aan de orde gekomen. Optreden na overleg met de officier van justitie valt buiten de bevoegdheid van de Commissie, voor zover de officier van justitie tot bepaald concreet handelen de opdracht heeft gegeven. Als dat overleg er niet geweest is, is de Commissie bevoegd over het handelen van een politieambtenaar als hulpofficier van justitie te adviseren, zoals ook de Nationale ombudsman heeft bevestigd.

In een klacht in 2011 oordeelde de Commissie dat zij uit de beschikbare informatie opmaakte dat de politie in nauwe samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de officier van justitie had gehandeld. De klacht ging erover dat de klager als verdachte was verhoord en dat hij was geverbaliseerd. De klacht ging niet over de wijze waarop. De Commissie achtte zich niet bevoegd. (10732)

Wanneer de klacht uitsluitend op schadevergoeding betrekking heeft, is de Commissie zelfs van meet af aan niet bevoegd, nu dat een civielrechtelijke vordering is. (10784) De Commissie verwijst een klager bij dergelijke claims naar het Bureau Juridische Zaken op het hoofdbureau van politie.

Evenmin is de Commissie bevoegd klachten over andere personen en instanties dan de politie te behandelen, zoals klachten over Vangnet & Advies (10797) maar ook over de korpsbeheerder (die immers geen politieambtenaar is) als

¹⁸ Nota naar aanleiding van het verslag, TK 2001-2002, 27 731, nr. 5, pp. 6-7, wijziging Politiewet 1993.

beheerder van de politieregisters (10875, 10925) en over burgers die toevallig ook politieambtenaar zijn, tenzij er een directe relatie met de taken van artikel 2 Politiewet en dus 'met het uniform' bestaat. (10907)

Ten slotte is de Commissie niet bevoegd indien over optreden tegen andere meerderjarige personen (dan klager) wordt geklaagd. In dat geval is een machtiging nodig. Daar vraagt de Commissie wel om. (10872, 10904, 11159, 11165, 11166)

In een klacht ging het erover dat de politie een deurwaarder assisteerde die bij een vrouw thuis beslag kwam leggen. De dochter van deze vrouw verklaarde dat geld in de woning haar toebehoorde en pakte het geld, voordat formeel beslag op dat geld was gelegd. De dochter werd aangehouden. De Commissie achtte dit niet behoorlijk. (10840) De korpsbeheerder nam dit advies over. De hoofdcommissaris (korpschef) reageerde schriftelijk, dat het hem verbaasde dat de Commissie de klacht in behandeling had genomen¹⁹, omdat op grond van het eerste lid van artikel 9:8, aanhef en onder e, van de Algemene wet bestuursrecht de behandelplicht wegvalt indien een andere rechtelijke instantie over het optreden oordeelt en in dit geval de officier van justitie (achteraf) had aangegeven dat de dochter geen strafbaar feit had begaan.

De Commissie (die zich in haar advies bij het oordeel van de officier van justitie aansloot) acht dit argument irrelevant, omdat het openbaar ministerie geen rechtelijke instantie is, zodat het genoemde artikel uit de Algemene wet bestuursrecht geen toepassing kan vinden. Ook was de Commissie bevoegd te oordelen, omdat de officier van justitie geen opdracht tot de aanhouding had gegeven en de politieambtenaar wat de aanhouding betreft dus zelfstandig had gehandeld.

¹⁹ Het 'niet in behandeling nemen' is enigszins verschillend van de bevoegdheid om een klacht in behandeling te nemen.

4.5 Politiestrafbeschikking en OM-straftbeschikking

Sinds 2010 bestaat op grond van de Wet OM-afdoening de mogelijkheid dat opsporingsambtenaren een strafbeschikking voor bepaalde feiten uitvaardigen. Het gaat daarbij om de zogenaamde P-feiten uit de *Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen*. Te denken is aan iemand die een bromfiets bestuurt maar nog geen 16 jaren oud is, of een (brom)fiets plaatsnemen waar dat verboden is. Tegen de politiestrafbeschikkingen staat verzet bij de officier van justitie open. Naar aanleiding van het verzet kan de officier van justitie beslissen de strafbeschikking in te trekken, te wijzigen of aan de rechter voor te leggen.

Daarnaast bestaat sinds enige tijd voor een groot aantal zwaardere feiten de OM-straftbeschikking. Als een bestrafte het niet eens is met zijn strafbeschikking, kan hij bezwaar maken door verzet bij het OM in te stellen. Hierdoor zal de strafrechter de strafzaak dan in zijn geheel opnieuw beoordelen.

De Algemene wet bestuursrecht kent in artikel 9:8 geen regeling voor de samenloop van een klacht en een politiestrafbeschikking en een OM-straftbeschikking. Wanneer echter de burger het optreden van de politie door de rechter laat beoordelen, zal de Commissie, net als bij strafbare feiten die meteen voor de strafrechter komen, de korpsbeheerder adviseren de klacht tijdelijk niet in behandeling te nemen. Als overige klachtonderdelen daar los van kunnen worden beoordeeld, kunnen die in principe verder worden behandeld.

4.6 Veelklagers

In 2011 heeft de Commissie een afspraak met de korpsbeheerder en de Nationale ombudsman gemaakt hoe met veelklagers moet worden omgegaan. Veelklagers zijn personen die zeer frequent en doorgaans over min of meer dezelfde situatie klagen. Te denken is aan overlast van burens of burgers die onevenredig vaak inzet van de politie vragen. Dat kunnen op zich mogelijk zeer ergerlijke situaties zijn die de kwaliteit van het leven ernstig beperken. Toch is het steeds de vraag of de politie iets kan uitrichten en (derhalve) of op reële gronden wordt geklaagd. De praktijk leert dat vaak het behandelen van een klacht tot nieuwe klachten, bijvoorbeeld over de klachtbehandeling, leidt.

De afspraak met de korpsbeheerder en de Nationale ombudsman is dat klachten van veelklagers direct aan de voorzitter van de Commissie worden gestuurd die beoordeelt of de klacht behandeling behoeft. Als dat niet het geval is, zal de Commissie de korpsbeheerder kort adviseren. De Nationale ombudsman achtte dit een duidelijke en deugdelijke procedure die aan de belangen van klagers en die van de politie tegemoet komt.

De korpsbeheerder heeft de Commissie verzocht om terughoudend met in behandeling nemen van dergelijke klachten om te gaan en eveneens terughoudend aan de politie om informatie verzoeken teneinde het belang te kunnen beoordelen. Op die manier kan worden vermeden dat het draagvlak van de klachtbehandeling bij de politie wordt aangetast. (10731) Nu het voorstel van deze procedure van de Commissie afkomstig was, omdat ook zij geregeld het nut van het behandelen van dergelijke klachten niet inziet, is de Commissie zonder enige terughoudendheid bereid aan dat verzoek te voldoen.

4.7 Registreren

In 2011 is opnieuw ter sprake gekomen hoe en wanneer een klacht als klacht wordt aangemerkt en geregistreerd.

De Commissie heeft als standpunt dat op zich een klager niet meer hoeft te doen dan een klacht in te dienen die kan worden onderzocht. Zo maakt het ontbreken van een datum of een plaats van het optreden van de politie onderzoek niet altijd mogelijk. Als in een dergelijk geval een klager de gevraagde aanvullende informatie niet verstrekt, is behandeling van de klacht niet mogelijk. (10726, 10854, 10918, 11204) Als echter de klacht duidelijk is, is er geen reden waarom een klager nog eens op brieven zou moeten reageren. De wet kent geen enkele verplichting voor een klager om te reageren. Bij een duidelijke klacht is het aan de politie om over het optreden te rapporteren. Een duidelijke klacht niet in behandeling nemen omdat klager verder geen contact met de politie wenst, is niet behoorlijk.

De Commissie is daarom ook van oordeel dat een klacht meteen na binnenkomst als zodanig moet worden geregistreerd. Dat zich mogelijk enige vertraging in de behandeling voordoet wanneer vergeefs op een (niet wezenlijke) reactie van een klager moet worden gewacht, is onvermijdelijk. Het bij binnenkomst registreren van een klacht is een eis die in de Algemene wet bestuursrecht is geformuleerd en die derhalve moet worden nageleefd.

4.8 Te late indiening van een klacht

Op grond van artikel 9:8 van de Algemene wet bestuursrecht dient een klacht te worden ingediend binnen één jaar na de gedraging waarover wordt geklaagd.

De korpsbeheerder hoeft klachten die niet tijdig worden ingediend, niet in

behandeling te nemen. Dat heeft te maken met de noodzaak van een voortvarende afhandeling van klachten en de verwachting dat onderzoek van de klacht als gevolg het tijdsverloop eigenlijk niet meer mogelijk is. In bijzondere omstandigheden kan de korpsbeheerder een te laat ingediende klacht wel behandelen. Dat speelt met name indien de aard van het gewraakte politieoptreden behandeling rechtvaardigt. Dat zal niet vaak het geval zijn.

In 2011 werden 11 klachten wegens te late indiening niet in behandeling genomen.

De Commissie vraagt bij klager steeds naar de reden voor het late indienen. Soms krijgt de Commissie geen antwoord (10991, 10995, 11091, 11164, 11195). In andere gevallen ontving zij een verwijzing naar niet nader gespecificeerde medische redenen. (10699) Een enkele keer wilde de klager de uitspraak van de kantonrechter en de comparitie afwachten (wat echter twee jaar voor het indienen van de klacht al was gebeurd, 10857), of was de klacht het gevolg van ontevredenheid omtrent de afhandeling van eerdere klachten. (11015) In een geval bleek de klager onenigheid met een eerder ingeschakelde advocaat te hebben gekregen en was de klacht de opmaat voor een nieuwe procedure om schadevergoeding in een andere zaak te krijgen. (11207)

De korpsbeheerder heeft al deze adviezen gevolgd en in zijn brief aan de klager – zoals bij alle beslissingen – aangegeven dat de klager, bij onvrede over die beslissing, de Nationale ombudsman kan vragen een onderzoek naar het politieoptreden in te stellen. Dat moet dan wel binnen één jaar na ontvangst van die beslissing gebeuren. Daarbij werd steeds het adres van de Nationale ombudsman vermeld.

4.9 Een klager reageert niet...

De Commissie nodigt klagers voor een hoorzitting uit, wanneer de rapportages van de politie zijn ontvangen. Daarvoor heeft zij een ‘wederhoorbrief’ ontwikkeld. Klagers kunnen kiezen tussen niet reageren, schriftelijk of telefonisch reageren of op een hoorzitting komen. Soms krijgt de Commissie geen antwoord. De Commissie neemt dan aan dat klagers geen behoefte aan een reactie hebben en gaat dan tot advisering van de korpsbeheerder over.

Klagers hebben recht op wederhoor. Daartoe stuurt de Commissie hen de stukken in het dossier die aan het advies ten grondslag liggen. Sommige klagers hebben echter geen behoefte aan wederhoor, schriftelijk, telefonisch of in een hoorzitting. Wat nu als een klager na toezending van die stukken en het verzoek aan te geven of en hoe de klager wil worden gehoord, niets antwoordt? Formeel zou de Commissie een schriftelijke reactie van een klager moeten hebben waarin de klager uitdrukkelijk aangeeft van een hoorzitting af te zien. De wet zal op dit punt worden gewijzigd. De Commissie loopt op de wetswijziging vooruit: als een klager niets laat horen, gaat de Commissie ervan uit dat de klager van het recht op wederhoor afziet.

4.10 Klachtcategorieën

Reeds enige jaren en opnieuw in aanloop naar een landelijke klachtenregeling is er een streven landelijk uniforme klachtcategorieën te introduceren. Deze categorieën wijken enigszins af van de categorieën die de Commissie in Amsterdam-Amstelland hanteert (en zijn voorts onvolledig). Gelet op de continuïteit van de

overzichten in haar jaarverslagen heeft de Commissie ervoor gekozen ook de oude categorieën te blijven gebruiken. Het administratieve systeem CORSA, dat overigens al jaren in de steigers staat, bleek daartoe geschikt.

5

Contrair

Zoals ook in de voorgaande jaarverslagen besteedt de Commissie aandacht aan de adviezen die de korpsbeheerder niet volgde. Dat waren er in 2011 drie.

In een klacht over het nalaten van strafrechtelijk onderzoek (10636) oordeelde de korpsbeheerder dat hij niet bevoegd was te oordelen over strafrechtelijk onderzoek. Hierboven heeft de Commissie aangegeven welke overwegingen haar tot het advies brachten dat zij over de klacht mocht adviseren: uit de wetgeschiedenis blijkt dat de bevoegdheid klachten te behandelen aan het beheerscriterium is verbonden. De wetgever heeft ervoor gekozen, zoals hierboven reeds is beschreven, dat de korpsbeheerder alle klachten over het optreden van de politie behandelt, waarbij het niet van belang is of het om de handhaving van de openbare orde, hulpverlening of strafrechtelijk handhaving gaat. Met de Nationale ombudsman is het standpunt van de Commissie dat zij louter ten aanzien van beslissingen van de politie onbevoegd is wanneer het openbaar ministerie die beslissing feitelijk en daadwerkelijk heeft genomen.²⁰ In dat geval is de Commissie echter wel bevoegd omtrent de uitvoering van die beslissing te adviseren.

De korpsbeheerder nam evenmin het advies van de Commissie over waarbij het ging om de verwijdering van twee mobiele verkoopkramen op 30 april 2010. (10490) De Commissie had de vordering de kramen op de Amstel (tussen de Munt en de Blauwbrug naar de Kloverniersburgwal) te verwijderen niet behoorlijk geacht. De kramen stonden op een parkeervak. Deze weg was op het kaartje *'Koninginnedag 2010. Gebied waar de vrijmarkt niet is toegestaan'* (gelijk aan het

²⁰ Ditzelfde geldt wanneer wordt geklaagd over een gedraging die als een gedraging van de burgemeester of de korpsbeheerder valt aan te merken, zoals het uitreiken dijkverbod, inbewaringstelling gestoorden, beslissing wegsturen supporters in het kader van een noodverordening. In die gevallen is de Commissie wel bevoegd te adviseren over de wijze waarop de politie een dergelijk besluit heeft uitgevoerd.

kaartje dat op het intranet van de politie ‘Draaiboek Koninginnedag’ was opgenomen) niet als nevenontsluitingsroute aangemerkt. Blijkens een kaartje dat de politie heeft aangeleverd en was voorzien van het onderschrift ‘© 2010 Gemeente Amsterdam, Dienst Persoons- en Geo-informatie’, is de weg de Amstel (waarlangs de kramen van klager stonden) evenmin als ontsluitingsroute of als nevenontsluitingsroute aangemerkt. De gemeente Amsterdam heeft de zogeheten ‘Spelregels Koninginnedag 2010 in de gemeente Amsterdam’ op 15 december 2009 gepubliceerd. Deze *Spelregels* konden tot 31 maart 2010 worden gewijzigd en zouden als dan op de gebruikelijke wijze worden gepubliceerd.²¹ Op grond van alle informatie waarover de Commissie beschikte, bleek dat het desbetreffende gedeelte van de Amstel niet als ontsluitingsroute was aangemerkt. De voor deze klacht relevante paragraaf 2D van de *Spelregels* luidt, voor zover thans van belang:

Calamiteiten- of Ontsluitingsroutes

Bouwsels, podia en objecten kunnen de doorgang bij calamiteiten belemmeren. Om dit te voorkomen zijn in de afgelopen jaren zones ingesteld die dienen als routes bij calamiteiten.

Voorts vonden op dit deel van de Amstel geen vergunningplichtige evenementen plaats, zodat de kramen dus geen belemmering voor een soepel verloop van één of meer evenementen in het gebied vormden.

De Commissie oordeelde dat er geen rechtsgrond was om van klager te verdederen dat hij zijn kramen (mobiele verkooppunten) zou verwijderen.

²¹ De juridische status van deze *Spelregels* is overigens volstrekt onduidelijk. Zij hebben zeker op de openbare orde betrekking maar zijn niet als een verordening aan te merken.

De korpsbeheerder was van oordeel dat de burgemeester op grond van het tweede lid van artikel 174 van de Gemeentewet in het kader van zijn verantwoordelijkheid voor het toezicht op de openbare orde bevelen kan geven die met het oog op de veiligheid en de gezondheid noodzakelijk zijn. Ook overigens kan de politie ter voorkoming van onveilige situaties optreden. Vanuit eerdere ervaringen op Koninginnedag was het de politie ambtshalve bekend dat het verkeer op de plek waar de kramen zich bevonden, in de loop van de middag zou kunnen vastlopen en de aanwezig kramen de ontsluitingsroute zouden kunnen gaan bemmeren.

Men kan zich afvragen: waarom werd in de *Spelregels* op grond van die eerdere ervaringen dit gedeelte van de Amstel dan niet als ontsluitingsroute aangemerkt?

Het derde en tevens laatste advies dat de korpsbeheerder niet heeft gevolgd, gaat over het optreden van een voor de Commissie onbekend gebleven politieambtenaar. Tijdens een doorzoeking gaf klaagster aan dat zij in verband met haar suikerziekte iets wilde eten. Dat werd haar niet toegestaan. Zij viel flauw, waarna een van de politieambtenaren haar flauwvallen heeft geïmiteerd, aldus klaagster. Een van andere aanwezige politieambtenaren verklaarde dat een van haar collega's het flauwvallen inderdaad had geïmiteerd maar zij wist niet wie. De Commissie achtte dit imiteren onbehoorlijk en overwoog ambtshalve dat het laakbaar was dat de imiterende politieambtenaar niet bekend was geworden, ondanks alle verzoeken van de Commissie. (9274)

De korpsbeheerder heeft het Bureau Integriteit daarop naar diens identiteit van de imitator een onderzoek laten instellen. Toen bleek dat dit de politieambtenaar D. was geweest.

Vanzelfsprekend is de Commissie verheugd dat de imitator bekend is gewor-

den maar tevens is zij minst genomen teleurgesteld dat pas na inschakeling van het Bureau Integriteit diens identiteit bekend is geworden. Dat siert de politie niet. Wel bleek, althans uit het onderzoek van het Bureau Integriteit, dat D. het flauwvallen niet had geïmiteerd maar wel dat D. zijn afkeuring ook in lichaamstaal had geuit. Dit ragfijne onderscheid lijkt op het verschil tussen liegen en niet de waarheid vertellen.

6

De Nationale politie en het klachtrecht

De invoering van de Nationale politie zal voor de organisatie van klachten over politieoptreden zonder twijfel consequenties hebben, hoewel in de regio Amsterdam-Amstelland in beperkte mate. De reden voor dit laatste is dat de organisatie van de klachtbehandeling in Amsterdam-Amstelland goeddeels met de voornemens van de minister lijkt samen te vallen en deze regio qua geografische indeling ongewijzigd blijft.

Belangrijk is dat de landelijke klachtenregeling de onafhankelijkheid van de Commissie stevig verankert. Die onafhankelijkheid is wezenlijk voor een goed functioneren van het klachtrecht, niet alleen omdat het vertrouwen van de burger essentieel is, maar ook omdat de klachtencommissie met gezag en een bredere, rechtstatelijke blik de politie een spiegel kan blijven voorhouden. Daardoor kan de relatie tussen burgers en politie worden verbeterd en kan het klachtrecht een rol in het lerend vermogen van de organisatie hebben.

Voor deze onafhankelijkheid is de samenstelling van de klachtencommissies zeker van belang maar even belangrijk is de positie van het secretariaat. Verwacht mag worden dat landelijk zal worden ingevoerd dat de klachtencoördinator van de politie niet als secretaris van de klachtencommissie zal optreden, dat de Commissie op neutraal terrein en dus niet op een politiebureau zal vergaderen, dat er een landelijke klachtenregeling en uniforme klachtencategorieën komen. De Commissie hoopt dat de landelijke klachtenregeling niet te beknopt zal zijn. Een beknopte regeling lijkt zeker overzichtelijk, hoewel dat naar het oordeel van de Commissie maar schijn is. Een klager kan bij een beknopte klachtenregeling immers niet volstaan met het bestuderen van die klachtenregeling maar moet ook de verschillende wetten daarbij raadplegen. Een consequentie van een beknopte regeling zal voorts zijn dat daaraan een uitgebreide toelichting, huishoudelijk reglement of reglement van orde zal moeten worden toegevoegd, waardoor de

relevante bepalingen over nog meer documenten worden verspreid. Ten slotte dient men te realiseren dat naast de nieuwe wet en de Algemene wet bestuursrecht ook het Wetboek van Strafvordering, de Wet bescherming persoonsgegevens en de Wet politiegegevens van belang zijn, en juist door het specialistische karakter tot veel onduidelijkheid aanleiding geven.

De Commissie heeft in haar commentaar op de eerdere nationale klachtenregeling een aantal tekortkomingen genoemd en een aantal voorstellen ter verbetering van de landelijke uniforme klachtenregeling gedaan. Hier is voldoende twee daarvan te noemen.

In de eerste plaats ontbreekt in de uniforme regeling de medewerkingplicht van de politieambtenaren om informatie te verschaffen en om op hoorzittingen te verschijnen. Dit kan tot gevolg hebben dat de Commissie onvoldoende informatie van de politie ontvangt, waardoor zij niet tot een gefundeerd advies kan komen. In de tweede plaats ontbreekt een bepaling over de herziening, waardoor in geval van een nieuw feit slechts de weg naar de Nationale ombudsman openstaat.

Op 6 december 2011 is het Wetsvoorstel over de Nationale politie in de Tweede Kamer met algemene stemmen aangenomen. Kamerleden Kuiken en Berendsen hebben een amendementen over de onafhankelijke klachtencommissies ingediend. De laatste versie van deze amendementen is door de kamer aangenomen. De stemming in de Eerste Kamer over het wetsvoorstel wordt in het tweede kwartaal van 2012 verwacht.



Samenstelling Commissie voor de Politieklachten

voorzitter

mr. dr. N.F. van Manen, *raadsheer Gerechtshof Amsterdam*

vice-voorzitter

mr. R.C. Stam, *vice-president van het College van Beroep voor het bedrijfsleven*

leden

mevrouw mr. C.M.A. Agterdenbosch-Visser, *hoofd Fraud & Security Office, Corporate Internal Audit, Philips International, lid Anti-Corruptie Werkgroep International Chamber of Commerce*

mr. dr. J.L.M. Boek, *rechter Arrondissementsrechtbank Rotterdam*

mr. dr. A.J.G.M. van Montfort, *universitair hoofddocent Bestuurskunde Vrije Universiteit Amsterdam, rechter-plaatsvervanger Arrondissementsrechtbank Leeuwarden en voorzitter bezwaarschriftencommissie gemeente Emmen*

mr. H.J. Starrenburg, *programmamanager Aanpak Georganiseerde Misdad, Arrondissementsparket Utrecht, vanaf 1 mei 2011 plv. officier van justitie te Utrecht*

mevrouw P.M. Vollebregt, *oud-commissaris van politie*

secretaris

mevrouw mr. Y. M. van Groenigen-Wesdorp, *DJZ, Bestuursdienst Amsterdam*

adjunct-secretaris

mevrouw mr. I.F. de Jong, *DJZ, Bestuursdienst Amsterdam*

mevrouw mr. F.P.G. van Leusden, *DJZ, Bestuursdienst Amsterdam*

administratieve ondersteuning

mevrouw J. Krook, *DJZ, Bestuursdienst Amsterdam*

mevrouw O. Wessel, *DJZ, Bestuursdienst Amsterdam*

B

Tabel B.1 Aantal gedragingen waarover werd geklaagd per dienst en per district

	2011	2010	2009	2008
Centrale diensten	191	190	252	230
Dienst Regionale Recherche	33	21	13	15
Dienst Executieve Ondersteuning (o.a. Mobiele Eenheid)	93	96	123	77
Dienst Facilitaire Services (voormalig DMO)	-	-	4	3
Dienst Controle Infrastructuur Verkeer	32	33	37	43
Dienst Vreemdelingenpolitie (valt nu onder DRR)	-	-	-	-
Dienst Algemene Ondersteuning	10	3	5	11
Academie Politie Amsterdam-Amstelland	23	37	70	81
Districten:	2011	2010	2009	2008
District I, Centrum (totaal)	184	245	230	196
-Lijnbaansgracht	67	90	90	87
-Prinsengracht	18	31	22	30
-IJ-tunnel	15	34	19	17
-Beursstraat	43	40	27	20
-Nieuwezijds Voorburgwal	25	30	37	28
-Raampoort	16	20	30	14
-(PHB) Ondersteuningsteam Binnenstad	-	-	5	-
-(PHB) Ondersteuningsteam Vervoer	-	-	-	-

Districten:	2011	2010	2009	2008
District 2, Noord	88	97	104	5
-Waddenweg	35	43	49	25
-Klimopweg	11	18	14	16
-Balistraat	27	28	33	16
-Ijburg	11	4	-	-
-Team Havens	4	4	8	2
District 3, Oost	135	143	159	136
-Flierbosdreef	22	38	51	48
-Ganzenhoef	15	29	29	20
-Diemen / Ouder-Amstel	24	19	22	18
-Linnaeusstraat	41	25	26	20
-Remmerdenplein	19	15	16	25
-'s-Gravesandeplein	14	17	15	5
District 4, Zuid	139	127	137	140
-Amstelveen-Noord	26	51	36	20
-Uithoorn	4	5	13	3
-Aalsmeer	8	-	6	12
-Amstelveen-Zuid	25	5	3	24
-Van Leijenberghlaan	19	25	25	21
-Ferdinand Bolstraat (de Pijp)	20	19	37	32
-Kennedylaan (Rivierenbuurt)	14	17	9	13
-Koninginneweg	23	5	8	15

Districten:	2011	2010	2009	2008
District 5, West	220	157	194	151
-Meer en Vaart	74	33	60	39
-Surinameplein	23	10	18	21
-Lodewijk van Deyselstraat	21	18	24	22
-August Allebéplein	21	30	11	12
-Houtmankade	42	34	57	32
-Tweede Constantijn Huijgensstraat (Oud West)	13	13	20	20
-Bos en Lommer	26	19	4	5
Anders:	107	81	107	94

Tabel B. 2. Ingediende klachtonderdelen

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Aangifte afhandelen	21	27	24	24	34	27
Aangifte weigeren	47	45	42	41	51	50
Aanhouden	92	106	112	107	75	57
Administratieve procedure	18	17	17	18	11	18
Advocaat niet toelaten	2	2	2	1	2	3
Advocaat niet bellen	7	7	1	2	1	1
Bejegening/uitlatingen	215	216	258	206	216	245
Bedreiging	3	5	3	3	2	4
Belediging	5	5	8	8	5	2
Binnentreden	19	14	22	11	22	14
Bloedproef/ademanalyse	1	3	1	1	1	-
Cautie	1	3	1	2	2	-
Civiele zaak, mengen in	3	1	2	1	3	2
Controle van personen	14	7	19	14	9	9
Detentieomstandigheden op bureau	20	20	27	27	16	19
Diensthond	-	1	3	1	7	3
Dienstverlening onvoldoende	53	52	63	53	54	59
Discriminatie	17	11	13	18	16	8
Eigendommen, omgang andermans	12	22	25	16	18	12
Fouilleren	16	8	12	4	7	6
Geweld	34	35	36	16	27	26
Handboeien	47	44	47	44	33	22
Huiszoeking	2	1	9	6	3	6
Identificatie weigeren	29	24	21	28	23	23
Inbeslagneming	11	7	5	3	8	9
Informatie verstrekken aan derden	10	8	13	13	3	7
Informatie, geen/onvoldoende verstrekken	43	29	33	30	17	37

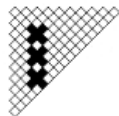
Tabel B. 2. Ingediende klachtonderdelen (vervolg)

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Intimideren	31	13	19	20	18	14
Inverzekeringstellen	3	3	3	1	1	6
Klacht, afhandelen	7	4	4	4	3	7
Klacht, behandelingsduur	-	-	-	-	-	-
Klacht niet opnemen	6	2	5	3	3	2
Meldingsrapport, muteren in	3	3	1	8	1	2
Ontvangstbewijs, niet verstrekken	-	-	1	-	-	1
Ophouden voor verhoor	8	12	14	7	4	4
Optreden, disproportioneel	60	60	72	66	74	86
Optreden, niet	41	35	37	30	51	31
Overbrengen naar bureau	6	6	4	2	3	1
Partijdigheid *	20	16	9	5	17	-
Pepperspray	5	5	6	8	11	4
Privacy, inbreuk op	7	11	12	9	13	12
Provocatie	1	-	1	3	-	-
Schade aanrichten	23	33	31	14	34	12
Signaleren	2	-	-	-	-	-
Staande houden	2	1	6	-	2	5
Telefoongesprek weigeren vanaf bureau	2	4	2	3	6	2
Toezegging niet nakomen	8	12	15	10	7	16
Verbaliseren	34	44	62	61	74	33
Verkeersgedrag politie	12	17	16	21	18	21
Vrijheidsbeneming	4	5	18	10	10	6
Vuurwapen	2	3	-	-	1	-
Wapenstok	2	-	1	1	4	1
Anders	33	31	25	22	16	23

* nieuwe categorie sinds 2007.



Klachtenregeling politieregio Amsterdam-Amstelland 2004 en toelichting



Gemeentebld

**afd. 3B
nr. 37**

Vaststelling Klachtenregeling politieregio Amsterdam-Amstelland 2004.

Het regionale college van de politieregio Amsterdam-Amstelland,

Gelet op artikel 61, lid 1, van de Politiewet 1993;

Gezien het voorstel van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland;

Overwegende:

dat het noodzakelijk is nadere regels vast te stellen over de behandeling van klachten over gedragingen van ambtenaren van politie van de politieregio Amsterdam-Amstelland;
dat een klachtenregeling, met daaraan verbonden een registratie en publicatie van ingediende klachten, de kwaliteit van het politieoptreden kan verhogen en de relatie tussen de burger en het regionale politiekorps kan verbeteren, en mede inzicht kan geven in de relatie tussen het politiekorps en de burger,

Brengt ter algemene kennis dat zij in hun vergadering van 24 mei 2004 heeft besloten, vast te stellen de volgende

Regeling met betrekking tot de interne behandeling van klachten over gedragingen van ambtenaren van politie van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Artikel I

Begripsbepalingen.

1. In deze regeling wordt verstaan onder:
 - a korps: het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland;
 - b klacht: een schriftelijke dan wel mondelinge uiting van ongenoegen over een gedraging van een ambtenaar van politie van het korps voor zover die gedraging voldoende verband houdt met de uitoefening van de functie;
 - c klager: de indiener van een klacht;
 - d beklagde: degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft;
 - e commissie: de Commissie voor de Politieklachten als bedoeld in artikel 4 van deze regeling;

-
- f klachtencoördinator: de politiefunctionaris die is belast met de coördinatie van de klachtbehandeling, met de registratie van alle ontvangen klachten en met de administratieve afwikkeling;
- g klachtbehandelaar: de politiefunctionaris die is belast met het voeren van overleg met de klager, de bemiddeling in een klacht en met het indien nodig opstellen van een rapportage over de klacht ter voorbereiding van het oordeel van de korpsbeheerder.
2. Waar in deze regeling sprake is van ambtenaar van politie wordt daaronder mede verstaan een persoon die anders dan als ambtenaar bij het korps werkzaam is.

Artikel 2

Doelstelling.

De klachtbehandeling, met daaraan verbonden een registratie en publicatie van ingediende klachten, is erop gericht de kwaliteit van het politieoptreden te verhogen, de relatie tussen de burger en het regionale politiekorps te verbeteren, en inzicht te geven in de relatie tussen het politiekorps en de burger.

Artikel 3

Verantwoordelijkheid en bevoegdheden korpsbeheerder.

1. De korpsbeheerder is verantwoordelijk voor de behandeling, de registratie en de publicatie van klachten over ambtenaren van politie die aan het korps zijn verbonden.
2. De korpsbeheerder kan nadere voorschriften ter uitvoering van deze klachtenregeling geven.
3. Door of namens de korpsbeheerder worden de klachtencoördinator en, op voordracht van de onderdeelchefs, de klachtbehandelaars aangewezen.

Artikel 4

Commissie voor de Politieklachten.

1. De commissie is belast met de behandeling van schriftelijke klachten over gedragingen jegens de klager die niet door overleg met de klager of door bemiddeling worden afgehandeld.
2. De commissie heeft tot taak:

-
- a te beoordelen of de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, behoorlijk is,
 - b de korpsbeheerder over de afdoening van een klacht te adviseren,
 - c de deugdelijkheid en uniformiteit van de klachtbehandeling binnen de regio te bewaken, en
 - d indien zij daartoe aanleiding ziet, aanbevelingen ter verbetering van de organisatie en haar werkwijze te doen.
3. De commissie kan de korpsbeheerder gevraagd of ongevraagd advies geven over de behandeling van andere klachten dan in het eerste lid bedoeld.
 4. De commissie bestaat uit minimaal zes onafhankelijke en onpartijdige leden, onder wie de voorzitter. Daarnaast kunnen plaatsvervangende leden worden benoemd.
 5. Bij voorkeur is de commissie zodanig vastgesteld dat de navolgende kwaliteiten daarin vertegenwoordigd zijn: kennis van de politieorganisatie, (recente) kennis van het politiewerk alsmede (bestuursrechtelijke en strafrechtelijke) juridische kennis en ervaring.
 6. De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter, de overige commissieleden en de plaatsvervangende leden worden benoemd door de korpsbeheerder, het regionale college gehoord. Zij worden benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaar en kunnen eenmaal voor eenzelfde termijn worden herbenoemd.
 7. De secretaris wordt door of namens de korpsbeheerder aangewezen. De secretaris is geen lid van de commissie.
 8. De commissie kan kamers instellen en wijst in dat geval voor iedere kamer een voorzitter aan. De commissie kan beslissen dat een kamer over een klacht adviseert. De kamer kan beslissen de advisering over een klacht naar de plenaire vergadering van de commissie door te verwijzen.
 9. Door of namens de voorzitter of zijn plaatsvervanger worden de agenda van de hoorzittingen, de bijeenkomsten van de kamers en van de plenaire vergadering vastgesteld.
 10. De zittingen van de commissie zijn niet openbaar.
 11. Voor hun werkzaamheden ontvangen de voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter, de leden en de plaatsvervangende leden van de commissie een vergoeding. De hoogte daarvan wordt vastgesteld door of namens de korpsbeheerder en jaarlijks aangepast overeenkomstig de circulaire onkostenvergoeding wethouders en raadsleden en vergoeding raadsleden en leden van gemeentelijke commissies.

Artikel 5

Indiening van de klacht.

1. Klachten worden ingediend bij de korpsbeheerder ter attentie van de klachtencoördinator.
2. Klachten die mondeling worden ingediend, worden door de ambtenaar die de klager te woord staat, op verzoek van de klager op schrift gesteld en – na ondertekening door de kla-

-
- ger – naar de korpsbeheerder ter attentie van de klachtencoördinator doorgeleid. De ambtenaar maakt hierbij gebruik van een door of namens de korpsbeheerder vastgesteld formulier. Op dit formulier worden de klachtonderdelen weergegeven. Het formulier wordt door de ambtenaar en de klager ondertekend.
3. Klachten die elders binnen de politieorganisatie, bij een burgemeester of bij de commissie zijn ingediend, worden binnen twee werkdagen doorgezonden naar de korpsbeheerder ter attentie van de klachtencoördinator.
 4. Indien een klacht moet worden doorgezonden naar een andere korpsbeheerder omdat de klacht betrekking heeft op een gedraging van een ambtenaar van politie die is aangesteld bij een ander politiekorps, krijgt de klager daarvan tegelijkertijd bericht.

Artikel 6

Ontvangst van de klacht.

1. De klachtencoördinator zendt binnen twee werkdagen na ontvangst van de klacht bij de korpsbeheerder de klager een ontvangstbevestiging en informatie over de procedure van klachtbehandeling toe.
2. De klachtencoördinator zendt eveneens binnen twee werkdagen na ontvangst van de klacht een afschrift van de klacht aan beklagde, en aan de commissie voorzover de klacht niet bij de commissie is ingediend.
3. Indien een op schrift gestelde klacht niet aan de eisen van artikel 9:4, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht voldoet, te weten de vermelding van de naam en het adres van klager, en dagtekening van de klacht, of indien een op schrift gestelde klacht met toepassing van artikel 9:4, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht dient te worden vertaald, wordt de klager binnen een week na ontvangst van de klacht schriftelijk in de gelegenheid gesteld binnen twee weken het verzuim te herstellen dan wel voor een vertaling zorg te dragen. De commissie ontvangt een afschrift van deze brief.
4. Voorzover mogelijk bevat de klacht plaats en tijdstip waarop de gedraging plaatsvond.
5. Indien de klager binnen de genoemde termijn van twee weken niet tot herstel van het verzuim of tot de indiening van een vertaling overgaat, kan de korpsbeheerder besluiten de klacht buiten behandeling te laten. De klager wordt daarover binnen twee weken na het verstrijken van de hiervoor bedoelde termijn van twee weken schriftelijk geïnformeerd, waarbij hij wordt gewezen op de mogelijkheid om vervolgens een klacht in te dienen bij de Nationale ombudsman. De commissie en de beklagde ontvangen een afschrift van deze brief aan klager.

Artikel 7

Niet in behandeling nemen van de klacht.

1. De korpsbeheerder kan, na advies van de commissie, besluiten dat een klacht in verband met het bepaalde in het eerste of het tweede lid van artikel 9:8 van de Algemene wet bestuursrecht niet in behandeling wordt genomen.
2. De korpsbeheerder kan, na advies van de commissie, besluiten dat een klacht niet in behandeling wordt genomen, indien de behandeling zou leiden tot een onevenredige belasting voor de organisatie en het doel van de klachtenregeling niet wordt gediend.
3. De korpsbeheerder is evenmin verplicht een klacht te behandelen indien de klager geen medewerking aan het onderzoek naar de klacht verleent.
4. Een klacht kan tijdelijk buiten behandeling worden gesteld indien de klacht betrekking heeft op een gedraging zolang terzake daarvan een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is, dan wel indien de gedraging deel uitmaakt van de opsporing of vervolging van een strafbaar feit en terzake van dat feit een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is.
5. De klager wordt onverwijld door de korpsbeheerder schriftelijk en gemotiveerd geïnformeerd over de beslissing zijn klacht, al dan niet tijdelijk, niet in behandeling te nemen. De klager wordt daarbij gewezen op de mogelijkheid om vervolgens een klacht over het niet in behandeling nemen in te dienen bij de Nationale ombudsman. De commissie ontvangt een afschrift van deze brief aan klager.

Artikel 8

Advisering door burgemeester en hoofdofficier van justitie.

1. Tenzij reeds naar tevredenheid van de klager aan diens klacht tegemoet is gekomen, wordt van de klacht onverwijld na de ontvangst ervan afschrift gezonden aan de burgemeester van de gemeente waar de gedraging waarover wordt geklaagd, heeft plaatsgevonden, alsmede aan de hoofdofficier van justitie van de regio waar deze gemeente is gelegen. Zij worden in de gelegenheid gesteld over de klacht advies uit te brengen.
2. De burgemeester en/of de hoofdofficier van justitie ontvangen op hun verzoek van de klachtencoördinator een afschrift van de stukken die op de klacht betrekking hebben.
3. De korpsbeheerder stelt de burgemeester en de hoofdofficier een redelijke termijn waarbinnen zij over de klacht advies kunnen uitbrengen.

Artikel 9

Klachtbemiddeling.

1. Een klacht wordt niet behandeld door een ambtenaar over wiens gedraging wordt geklaagd of door een ambtenaar die bij de gedraging waarover wordt geklaagd, zodanig betrokken was dat hij daarover dient te worden gehoord.
2. De klacht wordt evenmin behandeld door een ambtenaar die onder- of nevensgeschikt is aan de beklagde. In een bijzonder geval kan de korpschef hiervan gemotiveerd afwijken.
3. Binnen twee weken na de ontvangst van een klacht voert de klachtbehandelaar overleg met de klager. Dit overleg dient er onder andere toe om vast te stellen of de klacht door middel van bemiddeling kan worden afgehandeld, dan wel om vast te stellen in hoeverre en op welke wijze de klacht voor verdere behandeling in aanmerking komt.
4. Van het voeren van overleg, als in het vorige lid bedoeld, kan worden afgezien, indien er feiten of omstandigheden zijn die maken dat het overleg niet zinvol is. De commissie ontvangt hiervan onverwijld schriftelijk en gemotiveerd bericht.
5. Indien de klager niet tijdig aangeeft verhinderd te zijn of op het afgesproken tijdstip niet verschijnt, wordt de behandeling van de klacht gestaakt, tenzij de klager redelijkerwijs geen verwijt van het verzuim kan worden gemaakt. De klager, de beklagde en de commissie worden over het staken van de behandeling binnen twee werkdagen schriftelijk geïnformeerd.
6. Indien overleg of bemiddeling leidt tot een oplossing waarmee de klager tevreden is, is de klacht daarmee afgehandeld. De klager, de beklagde en de commissie worden daarover binnen twee werkdagen schriftelijk geïnformeerd.
7. In de gevallen waarin overleg met de klager of bemiddeling niet leidt tot tevredenstelling van de klager, wordt de behandeling aan de commissie overgedragen.
8. De commissie is bevoegd aanwijzingen ten aanzien van de bemiddeling te geven, indien daartoe bijzondere aanleiding bestaat.

Artikel 10

Klachtbehandeling door de commissie.

1. De commissie behandelt een klacht met inachtneming van de bepalingen van de afdelingen 9.2 en 9.3 van de Algemene wet bestuursrecht.
2. Indien een klacht om advies aan de commissie wordt voorgelegd, wordt dit namens de korpsbeheerder zo spoedig mogelijk meegedeeld aan de klager en aan de beklagde.
3. Indien de commissie tot het oordeel komt dat zij op grond van de verstrekte gegevens geen redelijk gefundeerd advies kan geven, kan zij de politie of de klager om aanvullende informatie verzoeken. Zo nodig, kan zij een eigen onderzoek instellen.

-
4. De ambtenaar die door de commissie wordt gevraagd om inlichtingen of om een persoonlijke toelichting op zijn standpunt, geeft daaraan gevolg.
 5. Bij de behandeling van de klacht wordt recht gedaan aan het beginsel van hoor en wederhoor; de klager en de beklagde worden geïnformeerd over elkaars standpunt en krijgen de gelegenheid daarop te reageren.
 6. Indien de commissie van oordeel is dat de klacht kennelijk ongegrond is, kan zij van horen afzien. Dit wordt aan de klager en aan de beklagde zo spoedig mogelijk schriftelijk medegedeeld.
 7. De korpsbeheerder draagt zorg voor de samenstelling en completering van het dossier op basis waarvan de commissie hem adviseert.

Artikel 11

Horen.

1. Van het horen van klager en/of beklagde kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is of indien klager, respectievelijk beklagde heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.
2. Van het horen van klager, beklagde of anderen wordt een verslag opgemaakt waarin de essentie van het besprokene wordt weergegeven.
3. Een politieambtenaar die door de commissie wordt opgeroepen om te worden gehoord, is verplicht aan deze oproep gehoor te geven, terwijl de medewerker in dat geval door het korps in de gelegenheid moet worden gesteld om te worden gehoord.
4. Van het horen als bedoeld in artikel 9:15, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht kan worden opgedragen aan de voorzitter, zijn plaatsvervanger, aan individuele commissieleden, plaatsvervangende commissieleden daaronder begrepen, of aan een kamer van de commissie.

Artikel 12

Behandeling en advisering door commissie van andere politieregio.

1. In geval van politieoptreden waaraan is deelgenomen door ambtenaren van politie die bij verschillende regiokorpsen zijn aangesteld, kan de commissie van de politieregio waarbinnen dit politieoptreden heeft plaatsgevonden, op verzoek van de betrokken korpsbeheerders worden belast met de behandeling van en de advisering over klachten over gedragingen van ambtenaren van hun korpsen.

-
2. Ook in andere gevallen kunnen korpsbeheerders de commissie verzoeken klachten te behandelen over gedragingen van ambtenaren van politie van een ander regiokorps.
 3. Indien de commissie een klacht over een gedraging van een ambtenaar van politie van een ander regiokorps behandelt, brengt zij advies uit aan de beheerder van het regiokorps waarbij de betrokken ambtenaar van politie is aangesteld. De beheerder van het regiokorps binnen wiens regio de gedraging heeft plaatsgevonden, ontvangt van de commissie een afschrift van haar advies.

Artikel 13

Termijnen en verdaging.

1. De korpsbeheerder handelt de klacht af binnen tien weken of – indien de klacht op grond van artikel 9, zevende lid, ter behandeling en advisering aan de commissie is overgedragen – binnen veertien weken.
2. Indien de in het eerste lid genoemde termijn niet wordt gehaald, draagt de korpsbeheerder er zorg voor dat de klager en de beklagde vóór het verstrijken van de van toepassing zijnde termijn een mededeling van verdaging als bedoeld in artikel 9:11, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt gezonden.

Artikel 14

Oordeel korpsbeheerder.

1. De korpsbeheerder geeft in zijn afdoeningsbrief aan de klager een gemotiveerd oordeel over de gegrondheid van de klacht, onder bijsluiting van het advies van de commissie.
2. De korpsbeheerder zendt een afschrift van de afdoeningsbrief en van het advies van de commissie aan de beklagde, aan de burgermeester van de gemeente waar de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, zich heeft voorgedaan, en aan de korpsleiding. De commissie ontvangt een afschrift van de afdoeningsbrief.
3. De korpsbeheerder zendt een afschrift van de afdoeningsbrief en van het advies van de commissie aan de beklagde en aan de korpsleiding. De commissie ontvangt een afschrift van de afdoeningsbrief.
4. Indien de hoofdofficier van justitie gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid over de klacht advies uit te brengen, zendt de korpsbeheerder ook aan hem een afschrift van zijn afdoeningsbrief.
5. Bij het toezenden van zijn afdoeningsbrief aan de klager wijst de korpsbeheerder deze op de mogelijkheid vervolgens een klacht in te dienen bij de Nationale ombudsman.

Artikel 15

Herziening.

1. De korpsbeheerder kan op verzoek van een klager of van de beklagde zijn oordeel herzien op grond van feiten of omstandigheden die
 - a hebben plaatsgevonden voordat de afdoeningsbrief met dit oordeel werd verzonden,
 - b bij de indiener van het verzoekschrift vóór de uitspraak niet bekend waren en redelijkerwijs niet bekend konden zijn, en
 - c tot een andere uitspraak zouden hebben geleid, indien zij bij de korpsbeheerder eerder bekend waren geweest.
2. De korpsbeheerder kan de commissie vragen over het herzieningsverzoek te adviseren.
3. De korpsbeheerder beslist binnen vier weken op het verzoek.

Artikel 16

Registratie van klachten.

De klachtencoördinator zorgt er namens de korpsbeheerder voor dat iedere klacht wordt geregistreerd. Bij de registratie worden gegevens opgenomen over de aard van de gedraging waarover is geklaagd, over de wijze van indiening, over de wijze van behandeling van de klacht, over de looptijd, en – indien van toepassing – over het advies van de commissie, over het oordeel van de korpsbeheerder, en over eventueel genomen maatregelen naar aanleiding van de klacht.

Artikel 17

Publicatie.

De commissie brengt, mede op basis van de gegevens genoemd in artikel 15, aan het regionale college een jaarlijks verslag van haar werkzaamheden uit.

Artikel 18

Citeertitel.

Deze regeling kan worden aangehaald als: Klachtenregeling politieregio Amsterdam-Amstelland 2004.

Artikel 19

Inwerkingtreding.

1. De Klachtenregeling politieregio Amsterdam–Amstelland 2004 treedt in werking op de dag dat het regionale college deze klachtenregeling heeft vastgesteld.
2. De Klachtenregeling politiekorps Amsterdam–Amstelland (Gemeentebld 1993, afd. 3, volgn. 165) is met ingang van dezelfde dag ingetrokken.

Het regionale college van de politieregio Amsterdam–Amstelland voornoemd,

Verschenen 25 juni 2004.

Toelichting op de Klachtenregeling politieregio Amsterdam-Amstelland

De nieuwe Klachtenregeling politieregio Amsterdam-Amstelland 2004 was noodzakelijk door de wijziging van de Politiewet 1993 per 1 maart 2004. Daarmee werd Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) op de klachten over gedragingen van politieambtenaren van toepassing. De Awb kent vele algemene bepalingen. Besloten is om de belangrijkste bepalingen uit de Awb in de regeling op te nemen en in de onderstaande toelichting op de klachtenregeling uit te werken, omdat de klachtenregeling anders niet te begrijpen zou zijn. Daarbij is het uitgangspunt: als een bepaling in de klachtenregeling duidelijk is, is behandeling daarvan in deze toelichting overbodig.

De wet spreekt slechts over klachtbehandeling. In de praktijk zijn daarbij verschillende onderdelen te onderscheiden, zoals bemiddeling, overleg, onderzoek, advisering en beoordeling. Deze onderdelen komen in de regeling en in deze toelichting ter sprake.

Artikel I

Begripsbepalingen.

In verband met de verplichting om ook mondeling ingediende klachten te registreren (artikel 61, tweede lid, onder b, van de Politiewet 1993) moet duidelijk zijn wat onder een klacht in de zin van de klachtenregeling wordt verstaan. Gekozen is voor een vrij ruime definitie. Strikt genomen vallen alle 'uitingen van ongenoegen' hieronder, ook afkeurende opmerkingen. De klachtenregeling is echter niet voor dergelijke gevallen bedoeld. Registratie van dergelijke uitingen is niet noodzakelijk.

In de Politiewet staat: 'klachten over gedragingen van ambtenaren van politie van het regionale politiekorps' (artikel 61). Er zijn echter ook anderen die geen ambtenaar van politie zijn maar wier gedragingen wel het politiekorps kunnen worden aangerekend. Daarbij kan men denken aan uitzendkrachten of arbeidscontractanten die bij de politie werkzaam zijn. Dankzij het tweede lid van artikel 1 kunnen ook klachten over hun gedragingen worden ingediend.

Klachten die uitsluitend op het beleid van het korps betrekking hebben, vallen buiten de reikwijdte van de klachtenregeling, omdat dergelijke klachten niet voldoen aan het vereiste van 'een bepaalde aangelegenheid' van artikel 9:1, eerste lid, van de Awb.

Artikel 3

Verantwoordelijkheid en bevoegdheden korpsbeheerder.

Om misverstanden te voorkomen wordt uitdrukkelijk bepaald wie voor de klachtbehandeling en voor alles wat daarmee samenhangt, verantwoordelijk is: de korpsbeheerder. In de praktijk worden deze taken door de klachtbehandelaars, de klachtencoördinator en de Commissie uitgevoerd (evenzo: artikel 64 Politiewet).

Artikel 4

Commissie voor de politiekachten.

Mondelinge klachten en de klachten over gedragingen jegens een andere persoon dan de klager worden in principe door de korpsbeheerder zelf behandeld. Voor deze categorie klachten schrijft artikel 9:2 van de Awb een behoorlijke behandeling voor. Als de korpsbeheerder over dergelijke klachten het advies van de commissie wil hebben, kan hij gebruik maken van de mogelijkheid die het derde lid biedt. De Commissie kan ook uit eigen beweging over dergelijke klachten adviseren.

In het tweede lid wordt bepaald dat de leden van de Commissie onafhankelijk en onpartijdig moeten zijn. Onafhankelijk betekent dat zij in ieder geval niet in dienst van het korps mogen zijn, onpartijdig dat er geen feiten of omstandigheden mogen bestaan waardoor de onpartijdigheid van de Commissie schade zou kunnen lijden. Dit laatste houdt in dat leden van de Commissie niet direct of indirect bij de klager of de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, betrokken mogen zijn.

Sommige klagers zullen na een eerste gesprek al tevreden zijn gesteld. Dan wordt de klacht niet verder behandeld (art. 9:5 Awb). Indien schriftelijke klachten over gedragingen jegens de klager echter niet door middel van overleg of bemiddeling worden afgehandeld, komt de behandeling en de advisering bij de Commissie.

Artikel 7

Niet in behandeling nemen van de klacht.

Een klaagschrift moet aan de bepaalde vereisten voldoen (zie artikel 1, eerste lid, onder b. en artikel 6.3 van deze regeling). Is aan die eisen voldaan, dan moet de korpsbeheerder in beginsel de klacht onderzoeken. In de eerste twee leden van artikel 9:8 van de Awb is echter aangegeven in welke gevallen een bestuursorgaan in principe niet verplicht is om een klacht te behandelen. Deze uitzonderingen op de behandelplicht gelden ook voor klachten over gedragingen van ambtenaren van politie. Deze uitzonderingen staan op hoofdlijnen hieronder vermeld.

Herhaalde klacht.

Indien een klacht op een gedraging betrekking heeft waarover de korpsbeheerder reeds eerder een uitspraak heeft gedaan, is de korpsbeheerder niet verplicht om de klacht te behandelen (artikel 9:8, eerste lid, aanhef en onder a. Awb). Die eerdere behandeling moet dan wel een klachtbehandeling zijn zoals in deze klachtenregeling is vastgelegd.

Eén-jaartermijn.

De korpsbeheerder is niet verplicht om een klacht te behandelen die later is ingediend dan een jaar na de gedraging waarover wordt geklaagd, behalve in uitzonderlijke gevallen. Aldus is bepaald in artikel 9:8, eerste lid, aanhef en onder b. van de Awb. Van een 'uitzonderlijk geval' kan sprake zijn indien het zo laat indienen van de klacht redelijkerwijs niet aan klager te wijten is. In artikel 6:11 van de Awb staat '...indien redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener niet in verzuim is geweest.'

Kennelijk onvoldoende belang of gewicht.

De Awb kent nog twee gronden om een klacht niet te behandelen: wanneer de klager kennelijk onvoldoende belang heeft of wanneer het gewicht van de gedraging kennelijk onvoldoende is (artikel 9:8, lid 2, Awb).

Bezwaar en beroep.

De korpsbeheerder is niet verplicht een klacht te behandelen over een gedraging waartegen door de klager bezwaar had kunnen worden gemaakt en waartegen beroep kan of kon worden ingesteld (artikel 9:8, eerste lid, aanhef en onder c. en d. Awb). Indien het een gedraging betreft waartegen nog bezwaar openstaat, is de korpsbeheerder echter verplicht de klacht te behandelen, totdat het bezwaar daadwerkelijk wordt ingediend; door het indienen van een bezwaar komt deze behandelingsplicht te vervallen.

In de praktijk speelt hierbij de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften een grote rol. In dat geval kan iemand administratief beroep op de officier van justitie instellen, en daarna beroep bij de sector kanton van de rechtbank en hoger beroep bij het Hof Leeuwarden.

Samenloop met een ander rechterlijk oordeel dan dat van de administratieve rechter.

In artikel 9:8, eerste lid, aanhef en onder e, van de Awb staat dat de behandelingsplicht ook wegvalt indien door het instellen van een procedure de gedraging ook aan het oordeel van een andere rechterlijke instantie onderworpen is, dan wel onderworpen is geweest.

Onevenredige belasting van de organisatie en het doel van de klachtregeling.

In het tweede lid is bepaald dat een bepaalde categorie klachten eveneens niet in behandeling kan worden genomen. Immers, indien bepaalde klachten ‘...wel in een uitgebreide, formele procedure behandeld worden betekent dit naast een belasting voor de organisatie vaak ook een aantasting van de geloofwaardigheid en het draagvlak voor de procedure in de organisatie. Dit brengt het risico met zich van een afwerende houding in de organisatie ten opzichte van klachten in zijn algemeenheid. Het gevoelen dat de klachtregeling te zwaar is opgetuigd dient voorkomen te worden.’ (Nota naar aanleiding van het verslag, TK 2001-2002, 27 731, nr. 5, pp. 6-7, wijziging Politiewet 1993)

Medewerking van klager aan het onderzoek.

In het derde lid is bepaald dat wanneer een klager niet meewerkt aan het onderzoek, bijvoorbeeld door niet in te gaan op verzoeken van de Commissie om nadere informatie te verstrekken, de commissie de korpsbeheerder kan adviseren de klacht buiten behandeling te stellen.

Samenloop met een strafrechtelijke procedure.

In het vierde lid is bepaald dat, zoals in artikel 9:8, eerste lid, aanhef en onder f, van de Awb is opgenomen, de behandelingsplicht tevens vervalt zolang er een samenloop met een opsporingsonderzoek of met een vervolging is. De Memorie van Toelichting bij de invoering van Hoofdstuk 9 van de Awb geeft aan dat buiten behandeling stelling geboden kan zijn indien ‘...er sprake is van een zodanige samenhang tussen de gedraging waarover wordt geklaagd en de strafzaak waarin die gedraging – mede – wordt getoetst, dat het in behandeling nemen van de klacht een onwenselijke samenloop met de strafprocedure oplevert.’ (TK 1997-1998, 25 837, nr. 3, pp. 18-19) De Klachtenregeling voorziet in de mogelijkheid van een tijdelijk buiten behandeling stellen indien de gedraging van de politieambtenaar waarover wordt geklaagd, onderwerp van opsporingsonderzoek of vervolging is. Tevens is het tijdelijk buiten behandeling stellen mogelijk wanneer een gedraging van klager onderwerp van opsporingsonderzoek of vervolging is en de beklagde gedraging van de politieambtenaar daarbij wordt getoetst, als gevolg van een samenhang tussen het strafbare feit en de beklagde gedraging, zoals in het licht van de ontvankelijkheid of rechtmatigheid van het bewijs.

Volgens artikel 9:8, derde lid, van de Awb moet binnen vier weken na ontvangst van de klacht het besluit tot niet in behandeling nemen aan de klager worden medegedeeld. Echter, als de Commissie wordt ingeschakeld en de Commissie adviseert om de klacht niet in behandeling te nemen, zijn er doorgaans al meer dan vier weken verstreken. Daarom is het ‘onverwijld’ in deze bepaling opgenomen.

Artikel 9

Klachtbemiddeling.

In de klachtenregeling is gekozen voor een zo vroeg mogelijk moment van contact met de klager. Al meteen in dat contact of kort daarna wordt een bemiddelingspoging gedaan. In dat contact wordt duidelijk wat de exacte klacht is, wat de klager met zijn klacht wil bereiken en op welke wijze deze het meest bevredigend en efficiënt kan worden behandeld. Hoe sneller dit gebeurt, des te beter het is. Daarom is bepaald dat binnen twee weken na de ontvangst van een klacht (die in beginsel voor behandeling in aanmerking komt) overleg met de klager wordt gevoerd. Dit overleg is te vergelijken met een intake-gesprek. Telefonisch overleg is uiteraard ook mogelijk.

Het tweede lid van dit artikel regelt wat er moet gebeuren wanneer een intake-gesprek niet zinvol is. Dat is zeker het geval bij klachten die zonneklaar niet in behandeling zullen worden genomen (de gedraging vond bijvoorbeeld te lang geleden plaats), of klachten die zich niet voor bemiddeling lenen, of bij een klacht waaruit blijkt dat de klager een principiële oordeel van de korpsbeheerder verlangt.

Indien overleg met de klager of een poging tot bemiddeling niet tot resultaat heeft dat de klager tevreden is gesteld, worden klachten aan de commissie overgedragen. Het dossier moet daarvoor compleet zijn. Dit is de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder. Op grond van artikel 9:9 van de Awb krijgt ook de beklaagde (degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft) een afschrift van de op schrift gestelde klacht en van de daarbij meegezonden stukken.

Artikel 11

Horen.

De commissie moet onder meer de betrokkenen in de gelegenheid stellen op elkaars standpunt te reageren (hoor en wederhoor). Het is niet noodzakelijk de klager en de betrokken politieambtenaar in elkaars aanwezigheid te horen. Er zijn volgens de Memorie van Toelichting bij de invoering van Hoofdstuk 9 van de Awb verschillende redenen om te horen (TK 1997-1998, 25 837, nr. 3, p. 18):

1. indien de betrokkene niet in staat is zijn gedachten schriftelijk te formuleren;
2. het ter beschikking krijgen van nadere informatie;
3. het alsnog zoeken van een oplossing;
4. het herstellen van het geschonden vertrouwen; en
5. het dienen van de waarheidsvinding.

Afhankelijk van de omstandigheden, mede met het oog op deze redenen, kan voor een praktische vorm van het 'horen' worden gekozen: telefonisch, mondeling of schriftelijk.

Artikel 14

Oordeel korpsbeheerder.

In aanvulling op artikel 9:12, eerste lid, van de Awb wordt in het eerste lid van dit artikel voorgeschreven dat de korpsbeheerder in zijn afdoeningsbrief een oordeel geeft over de gegrondheid van de klacht. Indien het gaat om een klacht met verschillende klachtonderdelen, zal per onderdeel een oordeel moeten worden gegeven. Dat oordeel kan zijn dat een klacht (of klachtonderdeel) feitelijk ongegrond is. Ook kunnen zich situaties voordoen waarin het niet mogelijk is vast te stellen wat zich feitelijk heeft voorgedaan, zodat de korpsbeheerder niet tot een oordeel in staat is. Eerst zal dus moeten blijken of de gedraging die de klager beschrijft, zich werkelijk heeft voorgedaan; daarna kan die gedraging pas worden beoordeeld. Dit oordeel zal zijn dat de gedraging al dan niet onbehoorlijk was. Als de korpsbeheerder de gedraging niet behoorlijk beoordeelt, verklaart hij de klacht (of een klachtonderdeel) gegrond. Dat zal uitdrukkelijk in de afdoeningsbrief worden meegedeeld.

